

IZHAJA VSAKI DAN

Ima ob nedeljah in praznikih ob 5, ob ponedeljkih ob 9. zjutraj. Posamične štev. se prodajajo po 3 nvč. (6 stot.) v mnogih tobakarnah v Trstu in okolici, Gorici, Kranju, St. Petru, Postojni, Sežani, Nabrežini, Sv. Luciji, Tolminu, Ajdovščini, Dornbergu itd. Zastarele štev. po 5 nvč. (10 stot.).

OGLASI SE RAČUNAJO NA MILIMETRE v širokosti 1 kolone. CENE: Trgovinske in obrtne oglase po 8 st. mm, smrtne, zahvale, poslanice, oglase denarnih zavodov po 20 st. mm. Za oglase v tekstu lista do 5 vrst 20 K, vsaka nadaljnja vrsta K 2. Mali oglasi po 3 stot. beseda, najmanj pa 40 stot. Oglase sprejema Inzeratni oddelek uprave „Edinosti“. — Plačuje se izključno le upravi „Edinosti“.

Edinost

Glasilo političnega društva „Edinost“ za Primorsko.

V edinosti je moč!

NAROČNINA ZNAŠA

za vse leto 24 K, pol leta 12 K, 3 mesece 6 K; na naročbe brez dopolnane naročnine, se uprava ne ozira. Naročnina na nedeljsko izdajanje „EDINOSTI“ stane: celoletno K 5.20, pol leta 2.60

Vsi dopisi naj se pošiljajo na uredništvo lista. Nepravilna pisma se ne sprejemajo in rokopiši se ne vračajo. Naročnino, oglase in reklamacije je pošiljati na upravo lista.

UREDNIŠTVO: ulica Giorgio Galatti 18 (Narodni dom)

Izdajatelj in odgovorni urednik ŠTEFAN GODINA. Lastnik konsorcij lista „Edinost“. — Natisnila tiskarna konsorcija lista „Edinost“ v Trstu, ul. Giorgio Galatti št. 18.

Paštno-hranilnični račun št. 841-652. TELEFON št. 11-57.

Današnja številka obsega 8. strani.

BRZOJAVNE VESTI.

DRŽAVNI ZBOR.

DUNAJ 17. — Seja traja dalje. Posl. Pad ur je končal svoj 5 in polurni govor ob pritrjevanju svojih pristašev ob 1 uri in 5 minut popoldne. Prvi govornik contra posl. Seliger se je odpovedal besedi. Na predlog posl. Miklasa je bila debata zaključena. Ob glavni govornika Schäfer in Miklas sta se odpovedala besedi. Posl. Hirsch (češki agrarec) je dobil sklepno besedo. Ob 6. uri zjutraj je Hirsch končal svoj govor. — Nujnost je bila odklonjena. — Zbornica je nato prišla razpravljati tretji nujni predlog čeških agrarcev. — Posl. Rychtera je utemeljeval predlog.

DUNAJ 17. — Ob 12. uri popoldne je posl. Rychtera končal utemeljevalni govor svojega predloga, nakar je bila kralj pri dorodanjih nujnih predlogih debata zaključena. Posl. Srdinko je imel nato sklepni govor.

DUNAJ 17. Ob 2.45 še vedno govori posl. Srdinko.

DUNAJ 17. Pet minut pred 5. uro je govornik Srdinko prosil predsednika, naj mu dovoli kratak odmor, kar je predsednik storil. Ob 7. uri zvečer je Srdinko končal svoj 7-urni govor, nakar je bila nujnost predloga odklonjena.

Nato je posl. Chaloupka utemeljeval svoj nujni predlog tiščob se odprave industrijskih carin, izlasti carin na železo.

Okolu 7.30 zvečer je nekdo s prve galerije s prvko žalil posl. Chaloupka, čemer je desni del druge galerije viharno aplavdiral. Ob istem času je nekdo s prve galerije s šifonom brizgnil na klopi čeških agrarcev, pri čemer je bil zadet posl. Brdlik.

Podpredsednik Zavorcka je dal nemirneže odstraniti in izprazniti prvi in desni del druge galerije in potem tudi drugi del druge galerije. Hrup je trajal dalje, dokler ni bila galerija izpraznjena. Ob 7.45 je zopet prišla seja, nakar je posl. Chaloupka nadaljeval svoj govor.

DUNAJ 17. (ob 10.30 zvečer) Posl. Chaloupka govori še vedno.

DUNAJ 18. (ob 12.50) Posl. Chaloupka je končal svoj govor po 12 uri o polnoči. Debata je bila zaključena. Glavni govornika sta se odpovedala besedi. Staviek je imel sklepno besedo.

Konferenca načelnikov klubov.

DUNAJ 17. Zvečer se je sestala konferenca načelnikov klubov, ki se je bvala z nujnim predlogom dr. Kreka, tiščobim se sprememba poslovnikov in odstranitev vake obstrukcije. Konferenca ni sklenila ničesar in se bo nadaljevala jutri ob 11. uri dop.

Ogrska.

Ogrski državni zbor.

BUDIMPEŠTA 17. Predsednik Gal je otvoril sejo nekoliko minut po 11. uri dop. Stranke so polnočestvilo navzoče. Prišli so tudi vsi ministri, vendar se niso podali na ministerske sedeže, marveč na svoje poslanske sedeže.

Sledilo je čitanje došlih vlog. Najskrajnejša leвица je peticijo neke županije, naj se ustanovi samostojna banka, vsprejela z živahnimi eljen-klici.

Predsednik zbornice je priobčil, da je posl. Juri Nagy (stranka neodvisne levice)

vložil interpelacijo, zakaj se zavlačuje z odpustom vlade. Po dovršitvi dnevnega reda podeli besedo interpelantu. (Pritrjevanje).

Ministerski predsednik dr. Wekerle je nato predložil statistično letno poročilo o delovanju vlade, ter poročilo državnega računskega dvora o sklepnem računu l. 1908 in kreditna prekoračenja v prvih treh četrtletjih tekočega leta.

Nato je še enkrat povzel besedo ministerski predsednik dr. Wekerle in izjavil, da je vlada že meseca aprila podala demisijo in v celic ponovnim prošnjam ni ta demisija še vsprejeta. Vlada ni mogla predložiti proračunskega provizorija za leto 1910. (Hrup na najskrajnejši levi). V to ni bila niti poklicana niti opravljena, ker ne more po svoji demisiji prevzeti politične odgovornosti. Za predložitev proračuna je v veliki meri potrebna politična odgovornost. (Živahna pohvala na demisiji in v centru, živahen prigovor na najskrajnejši levi).

Vlada smatra pa za svojo dolžnost v interesu kontinuitete državnega gospodarstva ter primerno zakonu, da predloži zbornici indemnitetno predlogo ter je prosil, naj zbornica o njej ustavno razpravlja. (Pohvala. Hrup na najskrajnejši levi).

Predsednik je predlagal, naj se indemnitetno predlogo odkáže finančnemu odseku. (Velik hrup na najskrajnejši levi. Klici: Vlada ni! Graf Teodor Bathhyany (Justhova skupina): Kdo pa je oni gospod, ki je vložil ta zakonski načrt?)

Posl. Justh je prosil zbornico, naj indemnitetne predloge ne odkáže finančnemu odseku. (Živahna pohvala na najskrajnejši levi), ker se tega ministerstva ne more smatrati ustavnim.

Ministerski predsednik dr. Wekerle je izjavil, da priznava, da ni vlada popolnoma parlamentarna, ki bi bila poklicana voditi parlament, vendar se ne more dvomiti o nje ustavnosti in zakonitosti. (Velik prigovor na najskrajnejši levi in v centru). Vlada je ustavna in zakonita, dokler stoji na temeljih zakona. (Nov prigovor na najskrajnejši levi).

Potem je v osebni stvari povzel besedo naučni minister Apponyi, da bi opravičil zakaj se je tako kašno predložilo sklepni račun.

Indemnitetna, ki jo je predložil ministerski predsednik, se glasi na dva meseca.

Graf Teodor Bathhyany (Justhova stranka) je govoril k poslovnemu redu.

Za njim je zopet govoril ministerski predsednik dr. Wekerle, ki je rekel, da se mora indemnitetna predloga predložiti odseku in kršiti bi se poslovni red, ako bi se to ne zgodilo.

Ministerski predsednik je potem omenil, da se že dolgo pojavljajo v listih govornice, da ima država velik primanjkljaj. To pa ni res. (Pohvala na desnici in v centru). Minister je izjavil, da se državno gospodarstvo nahaja v ugodnem položaju. (Dolgotrajna pohvala na desnici). Nato je bila razprava prekinjena in odložena na jutri. — Posl. Juri Nagy je nato utemeljeval svojo že omenjeno interpelacijo.

Ogrska kriza.

BUDIMPEŠTA 17. Ogr. biro poroča z Dunaja: Graf Khuen-Hedervary je bil ob 11. uri popoldne vsprejet od cesarja v avdienci, ki je trajala pet četrt ur. Khuen-Hedervary je potem izjavil, da je imela avdienca le informativen značaj, več da ne more povedati.

„Hotel sem pozvati barona na dvoboj,“ sem odyrnil kolikor možno skromno in mirno, „toda general se je vzprotivil.“

„Zakaj si se vzprotivil?“ je odgovorila generala. („A ti, očka, podi; prides, ko te pokličejo,“ se je okrenila tudi k upravitelju, „ni treba, da bi z odprtimi ustmi tukaj stal. Zopern mi je ta spak norimberski!“) Ta se je poklonil in odšel, seveda ne da bi razumel komplimenta babičinega.

„Toda tetka, ali pa je dvoboj sploh možen?“ je dejal z usmevom general.

„Zakaj bi ne bil možen? Moški so vsi petelini, naj se tudi tepejo! Šlape ste, ne znate postaviti. Vzdignite! Potapič, skrbi, da bosta vedno dva nosača pripravljena, najmi in dogovori se! Več nego dveh ni potreba. Nosila me bosta samo po stopnicah, a po gladem, po ulicah vozila, tako jima povej; plačaj naprej, da bosta imela večje spoštovanje. Ti sam boš vedno pri meni, a ti, Aleksej Ivanovič, mi pokaže tega barona na promenadi, da bom vsaj videla, kakšen je ta „von baron“! Kje pa je ruletko?“

Pojasniti sem ji, da so ruletke nameščene v dvoranah vokalza. Za tem so sledila vprašanja: „Jih je mnogo? Se dosti

BUDIMPEŠTA 17. Ogr. biro poroča z Dunaja: Tajni svetnik Ladislav Lukacz je prišel ob 2. uri k cesarju na avdienco, ki je trajala pol ure. Vladar je hotel zvedeti Lukaczovo mnenje o politični krizi in Lukacz je imel priliko, da je natančno povedal svoje mnenje. Vladar je izrekel željo, naj Lukacz ostane še jutri na Dunaju. Po avdienci se je Lukacz posvetoval s Hedervary-jem. Kakor se govori, ostane na željo cesarjevo še jutri na Dunaju tudi graf Khuen-Hedervary.

Dvoboj med grofom Andrássyjem in Justhom.

BUDIMPEŠTA 17. Kakor se govori, sta se v kuloarjih mej političnim govorom sprla minister za notranje stvari graf Andrássy in bivši predsednik zbornice Justh, valed cesar sta si postala priči. Priči ministra za notranje stvari sta državni tajnik graf Hudik in poslanec graf Moric Esterházy, priči Justha pa poslanca Gotthardt in Josip graf Bathhyany.

† Belgijski kralj Leopold.

BRUSELJ 17. Kralj Leopold je ob 2 uri 37 min. zjutraj umrl.

Kralj Leopold je bil sin in naslednik belgijskega kralja Leopolda I. iz hiše Šaško-Koburg-Gotske in se je rodil dne 9. aprila leta 1835 v Bruslju. Njegova mati je bila druga kraljeva žena; kraljica Luiza, princesinja Orleanska.

Leta 1840 je princ Leopold dobil naslov vojvode Brabantskega, ki ga ima odlej nositi vsak belgijski prestolonaslednik. Šest let potem je kakor podporočnik grenadirskega polka stopil v armado in je postal leta 1865 generalni lejtnant. Kmalu potem, ko je Leopold postal polnoleten — 9. aprila 1853 — ob kateri priliki je postal tudi člen senata, se je s svojim očetom podal na Dunaj, kjer se je zaročil s hčerjo ogrskega palatina, nadvojvode Josipa, nadvojvodinjo Marijo Henrijeto. — Dne 10. decembra leta 1865 je umrl njegov oče kralj Leopold I., nakar je vojvoda Brabantski zasedel belgijski prestol.

Za kakor prestolonaslednik se je zelo zanimal za raziskovanje in civilizacijo Afrike in leta 1876 je bilo po njegovi inicijativi ustanovljeno mednarodno afriško društvo (Association Internationale Africaine), iz katerega je leta 1878 nastala družba za raziskovanje ozemlja Kongo. (Comité d'Etudes de Haut-Congo). Ta družba, ki jo je Leopold II. iz lastnih privratnih sredstev bogato podpiral, je kmalo nastopila v Afriki skoraj kakor suverena kolonialna vlast in je bila potem na berolinskem kongresu meseca februarja 1885 spremenjena v takozvano svobodno državo Kongo, katere suveren je postal kralj Leopold, in ki je sedaj združena z Belgijo.

Velika nesreča je zadela Leopolda, ko mu je dne 22. januarja 1869 umrl njegov edini desetletni sin Leopold, vojvoda Brabantski in grof Henegavski. Tri hčere, ki so ostale kralju, so: Princesinja Luiza, rojena 18. februarja 1858, omožena dne 4. februarja 1875 s princem Filipom Šaško-Koburg-Gotskim; arčica Stefánija Lonyay, rojena 21. maja 1864, omožena dne 10. maja 1881 s pokojnim prestolonaslednikom nadvojvodo Rudolфом in vdružit 22. marca 1900 z grofom Elemeryjem Lonyay, in princesin Klementina, rojena 30. junija 1872.

Naslednik Leopolda II. je kralj Albert, rojen 8. aprila 1875, sin pokojnikovega brata, grofa Filipa Flanderskega. Kralj Albert se je dne 2. oktobra 1900 poročil v

igra? Ves dan? Kako so narejene?“ Povedal sem ji, da je bolje, ogledati si vse to na lastne oči, a da je opisovati precej težko.

„Naj me torej neso naravnost tja! Pojdi naprej, Aleksej Ivanovič!“

„Kako? Niti spočijete se ne od potovanja?“ jo je skrbno vprašal general. Videlo se mu je, da je nemiren, a tudi ostali so osupnili in se začeli spogledovati. Nemara jima je bilo nerodno, morda jih je bilo celo sram spremljati babico naravnost v vokalz, kjer bi se mogla zopet izkazati s kako ekscentričnostjo in to javno; vendar so se vsi javili, da jo spremlijo.

„Zakaj naj počivam? Nič nisem trudna; že tako sem celih pet dni sedela. A zatem si ogledamo, kakši viri in zdravilne vode so tu in kje. A potem... Kako že?... Nisi-li rekla, Praskovja, razglednik, ali ne?“

„Razglednik, babica.“

„Naj bo torej razglednik. In kaj je še tukaj takega?“

„Tukaj je še mnogo družega,“ je prišla Pavlina v stisko.

„Saj sama ne veš! Marfa, ti pojdes tudi z menoj,“ je rekla svoji baronici.

Monakovem z vojvodinjo Elizabeto Bavarsko, hčerjo vojvode Karola Teodorja, ki je nedavno umrl. Kraljica Elizabeta se je rodila v Posenhofenu dne 25. julija 1876.

BRUSELJ 17. (Ob 3 uri 15. min. z.) Smrt kraljeva je vsa njegovo okolico popolnoma presenetila. Zdravniki so sinoči ob 11. uri imeli take nade, da sta bila v gradu narzoča le en zdravnik in dvorni maršal Goffinet in sta čula pri kralju. Baron Goffinet je priobčil smrt kraljevo členom rodbine ob 3 uri.

BRUSELJ 17. (Ob 4 uri zjutraj). Bna usmiljenih sester, ki je čula pri kralju, ga je najprej čula vzdihovati in je poklicala zdravnika. Ko je prišel zdravnik, je rekel kralj: Zaduži me, doktor! Kmalu na to je umrl. Zdravniki so mu še hitro ubrizgnili morfiuma, vendar brez vabe.

Preden je princ Albert zapustil smrtno sobo, je objel mrtvega kralja in jokal. Eden prvih, ki je prišel k mrtvaški postelji, je bil grajski duhovnik v Laekenu, ki je predvčerajšnjim previdel kralja z zakramenti amira-jočih.

V tem hipu vlada živahen promet avtomobilov in kočij med palačo Laeken in Bruseljem. Ministri so bili obveščeni o kraljevi smrti z državnimi brzobjavkami.

BRUSELJ 17. Predan zasede novi kralj formalno prestol, bo moral prisesti pred zbornico na ustavo, kar se zgodi bržkone prihodni petek. Mej tem vodi vladarstvo ministerstvo. Glede pograba ni še določeno ničesar.

BRUSELJ 17. Princ Albert je priobčil smrt kraljevo usnujnim vlastim. Kralj počiva v mrtvaški postelji s prekritimi rokami v uniformi generalnega lejtnanta. Ob 6. uri zv. položijo truplo v krsto. Kraljeva rodbina je zbrana v smrti sobi.

BRUSELJ 17. Udržuje se trdovratno govornica, da je tekem predpoludne prišel v vilo Vanderborght, kjer stanuja baronica Vaughan, sodni eksekutor, da v imenu princazine Luize zapečati vilo. Baronica je proti tej odredbi protestirala. — Stvar utegne priti pred sodišče.

Ban Rauch pri cesarju.

DUNAJ 17. Ban baron Rauch je včeraj dospel semkaj in pojde jutri na avdienco k cesarju.

Kazenska razprava proti banšnim roparjem.

REKA 17. Danes je pred tukajšnjem porotnim sodiščem prišla glavna razprava proti roparjem, ki so 11. avgusta t. l. udeli v ljudsko banko, z revolverjem zahtevali denar, ustrelili ravnatelja Miloša in ugrabili 19.000 Kron.

Nov italijanski minister zunanjih zadev.

DUNAJ 17. Italijanski poslanik na dunajskem dvoru je sporočil grofu Aerenthalu, da je nastopil grof Guicciardini mesto italijanskega ministra zunanjih zadev. Grof Guicciardini je dal sporočiti grofu Aerenthalu, da bo po svoji moči pospeševal nadalje anje dotedanega zaupnega razmerja med Avstro-Ogrsko in Italijo.

Proces Friedjung.

Po dru. Markoviću je govoril posl. dr. Masaryk in za njim pride na vrsto arbijski sekretarji predstojnik Spatajkovič. Cesarski Dunaj mora torej pogratiti vse praške velikorbske „zarote“, ki jo je odkril, ne:

„Kaj pa je nje treba?“ je znil general nenadno. „Sicer je nemožno in celo Potapiča težko da bi pustili v vokalz.“

„Neumnost! Ker je služabnica, naj jo kar zapodim? Saj je tudi človek! Ze teden se vlačimo po železnicah, zato bi radi tudi kaj videli. S kom naj gre, če ne z menoj? Sama niti nosu ne sme pokazati na ulico.“

„Toda babica...“

„Nemara te je sram moje družbe? Potem kar doma ostani, saj te ne prosim. Ježeš, in to je general; saj sem tudi jaz generalica! Kaj mi je treba takega repa, ki ga delate za menoj. Si že z Aleksejem Ivanovičem vse ogledam...“

Toda des Grieux je odločno zahteval, da jo vsi spremlijo, in se je spustil v najljubeznivejše fraze, da jim bo v zabavo in veselje spremiti jo. Vsi so se odpravili.

„Elle est tombée en enfance,“ je zagotavljal des Grieux generalu, „semble, elle fera des bêtis ses...“ več nisem slišal. Najbrže je imel kake posebne namene in morda se mu je vračalo upanje.

(Pride še.)

¹⁾ Pootročila se je; še bo sama, napravi polno neumnosti.

PODLISTEK, 33

IGRALEC.

ROMAN. - IZ SPOMINOV MLADENIČA.
Raski spisal F. M. Dostojevskij. Poslovenil R. K.

„Nu, kaj potem?“
„Smatral je to za predrznost in se pritožil generalu, ki me je takoj včeraj odslovil.“

„Ali si ozmerjal nemara, tega barona?“ (Da si ga tudi ozmerjal, kaj zato!)

„O ne, nasprotno! Baron je vzdignil na-me palico.“

„In ti, slinež, si dovolil tako ravnati s svojim učiteljem?“ se je hipno obregnila nad generalom. „In še iz službe si ga pognal.“ „Mrhe ste, mrhe ste vsi, kakor vidim!“

„Ne razburjajte se, tetka,“ jo je zavrnil general samozavestno — familijarno, „jaz znam sam upravljati svoje stvari. Poleg tega vam Aleksej Ivanovič ni vsega natanko razložil.“

„In ti si to prenesel?“ se je okrenila k meni.

iznašel dr. Friedjung. In ta dr. Friedjung namesto da bi se zmagozno smejal, postaja nerazgovoren... Nervozni so tudi njegovi bračtelji. (V naših poročilih o tem procesu se skoro nikjer ne spominjamo Friedjungovega „sotrudnika“, urednika „Reichspost“, drs. Funderja. To je po sebi umavno. Ubogi scriba dr. Funder je pisal, ker je v službi svojih gospodarjev, kakor je lagal nobinar Dorotka, ker so mu tako naložili njegovi gospodarji.)

Masarykovo pričevanje je spravilo klevetnike hrvatskega in srbskega naroda v obup. Dr. Friedjung, učenjak, je bil nasprotnik v dru. Masaryku, tudi učenjaku. Med njima je samo ta razlika: dr. Friedjung je verjel v svoje „dokumente“, ker so ga osfarbali „viši činiteљи“, dr. Masaryk pa ne verjame v Friedjungove „dokumente“, ker trdi, da so ponarejeni. In ta svoje trditve je dr. Masaryk dokazal! „Dokument“ ni pisala srbska roka, dr. Marković jih ni podpisal, ker je v tem času res bil v — Berlinu, a neke osebe, ki jih omenjajo „dokumenti“ — niti ne eksistirajo. Treba več? Spalajković obeta, da dokáže to, da je Friedjung hotél izdati falzificirane „dokumente“, samo da bi kompromitiral srbsko državo in hrvatsko-srbsko koalicio!

Mislimo, da je to skrajni čas, da bi se v tem procesu oglasili tudi oni „viši činiteљи“, ki do danes niso znali kaj odgovoriti na očiteljno trditve srbske vlade, da so Friedjungovi dokumenti prosti falzifikati. Za one, ki sodijo po svoji zdravi pameti, obseba v dunajskem procesu je že padla. Dr. Masaryk je rekel: „...hotel sem samo izreči osmrtnico za mrliča, ki izidejo iz tega procesa.“

Vedno smo verjeli v končno zmago resnice, ali da iz te težke borbe tako hitro izide zmagoznava pravica hrvatskega in srbskega naroda — se vendar nismo nadejali.

Iz Zagreba se potrjujejo vesti, da se je Rauch odločil na zadnjo igro: da razpušči zagrebški mestni svet danes ali jutri, sabor pa prihodnjega tedna. Nova volitve se razpišejo takoj, da bi novi sabor se pred novim letom glasoval proračun, ki ga Hrvatska nima že dve leti. Rauch je torej dobil menda zadnji migljaj, da naredi, kar se še da narediti. Če bi na Danaju bili sigurni svojega dela, se bi Rauchu ne mudilo tako.

Dr. Gjivo Supilo, brat poslanca Supila, ki stanuje sedaj v Belovaru, pričbuje v „Pokretu“ karakteristično fotografijo Chlumetzkega. Kaka resna oseba je bil ta barončič v Dubrovniku, priča dejstvo, da so mu enkrat priredili Dubrovčani veliko maskarado. Po tej „manifestaciji“ je moral Chlumecy zapustiti Dubrovnik. O svojem bratu Franu pripoveduje dr. Gjivo, da je vedno živel v siromaštvu, ker je moral preživljati svoje stariše, sestro Maro, ki je sedaj učiteljica, ter brata Jaka, in njega, dra. Gjiva.

* Tudi meni je znano, koliko se je Frano Supilo žrtvoval za šolanje svojih bratov. Ko sem pred šestimi leti, potujoč iz Kotora v Trst, pripeljal na Reko, obiskal sem g. Frana Supila v uredništvu „N. Lista“, da bi mu izročil pozdrave brata mu Jaka, ki je tedaj študiral na kotorski navtiki. Srečal sem Frana, ko se je ravno pripravil na pošto. V rokah je imel pest bankovcev.

— „Prišel sem, da vam izročim pozdrav brata Jaka.“

Gospod Frano je vzdihnil, pokazal na denar in mi odgovoril:

— „Ravno sedaj mu pošljem odgovor!“

Na obrazu tega človeka sem videl, kolika je bila njegova žrtva za brata. Da je bil Supilo tedaj navaden tlačan madjarske vlade, bi mu ne bilo treba živeti tako veržno in si odtrgavati od ust, da je mogel podpisati svoje brate.

Pozneje je Supilo postal poslanec; na njegovem talentu niso več dvomili niti njegovi nasprotniki. Supilo je bil tisti, ki je porušil resoluciji prvi udaril na Madjare, ko so ti hoteli utihotspiti v Hrvatsko uradni madjarski jezik.

Ako bi bil torej Supilo tako podkupljiv, mari ga danes ne bi videli v kolu Dorotke, ki živi v Zagrebu kakor mali bog, ali skupno z Frankom, ki je milijonar na račun — — — — —

Ne, Supilo je ostal revan, ali značaj in patrijot, ki bo: Hrvatski mučenik in apostol, kakor je bil David Starčević. J.

DUNAJ 17. Priča Zagorac je bil zaprišen. Rekel je, da je bil s Supilom v političnem razmerju. Čal je, da se govori v dunajskih krogih, da so posamezni člani koalicije v zvezi s Srbijo in da so antidinastičnega mišljenja.

On je takratne obdolženec, med temi tudi Supila vprašal, koliko je na tem resnice, a je dobil zanikalen odgovor.

Priča ni bil nikdar v Belemgradu in Spalajkovića sploh ne pozna. Vprašan, od kje zna, da obstoji proti posameznim članom sum protidinastičnega mišljenja, je omenil priča neki pogovor s poslancem Luginjo, kateremu da je rekel ministerski predsednik baron Beck, da eksistirajo dokumenti, iz katerih je razvidno, da je Supilo antidinastičen element. Od druge strani je doznal, da so se izkazali v tem smislu nadvojvoda-prestolona-

slednik Franc Ferdinand, grof Aehrenthal in minister Gossman.

Govornik je potem navajal razloge, zakaj je iztrpnil iz koalicije, povdarjal pa je, da se je prepričal, da niso v koaliciji nikaki veleizdajniki in nikaki antidinastični elementi. Supilo je napravil mnogo političkih pogrešk in je pogostoma menjal svoje prepričanje, a priča je glede njegove političke časti prepričan, da je poštenjak, da se ni dal nikdar podkupiti. (Ne smemo pozabiti, da je podal to izjavo posl. Zagorac, ki je danes odločen nasprotnik koalicije in Supila in ki je bil pozvan kot priča na predlog dr. Friedjunga z namenom, da bo pričal proti koaliciji in Supilu! Op. ured.)

Informacije grofa Aehrenthala in barona Becka smatra priča za veliko mistifikacijo. Veleizdajniki so, je rekel priča, a ne na Hrvatskem, ampak na Ogrskem.

Predsednik je pretrgal pričo, ki je tudi v daljnih izjavah močno napadal Madjare, ki da so se namenili uničiti Hrvate.

Friedjung je omenil, da so bili dokumenti na vsak način poznani na „vodilnih mestih“, ki imajo skrbeti za obrambo monarhije.

Nato je bil zaslišan katehet Zanjko iz Varšvdina, ki je izpovedal o nekem razgovoru med Supilom in Zagorcem.

Nato je bil zaslišan državni posl. Polit, ki je dal na prvo pojasnila o svojih političkih nazorih. Izjavil je, da je protivnik Pašića in njegove stranke. On označa Spalajkovićevo pismo na Pašića, v katerem se mu podtika, da bi pisal proti plačilu za interese Srbije, označa za absurdno.

Tigovec Jelovac pozna Pribičevića, a izjavlja, da ni imel v hiši istega nikdar sestanke s Spalajkovićem, katerega ne pozna. O 12000 kronah, katere naj bi bil dobil o tej priliki Pribičević, mu ni istotako ničesar znano. Vprašan, če je Jelovac kdaj dobil od Srbije denar, da bi ga izročil Pribičeviću, je priča zanikal.

Na mestniški podpredsednik Tončić pozna Supila iz časa, ko je bil priča okrajni glavar v Dubrovniku in je bil Supilo skromen časnikar, s tendenco, ki je bila Srbom sovražna. Ni nikdar zahteval ali dobil kako podporo. Kar se tiče barona Chlumetzkega, je bil ta resen in delaven uradnik, ki je igral v Dubrovniku veliko ulogo. Kasanskiška pozna priča kot konfidenta bosanske vlade in zna iz nekega naznanila uradnika Lashode, da je bil pri Kasanskem nek sestanek barona Chlumetzkega, Supila in tega uradnika v svrhu, da se osnuje neko avstrijsko, protisrbško društvo. Da je dobil Sapilo potom Kasanskiškega podpise od bosanske vlade, priča ne zna osebno, ampak iz srbskih listov. — Priča je omenil, da je Chlumetzky o priliki pri njem poizvedoval, če je Supilo vreden podpore.

Potem je bil zaslišan podpredsed. srbske skupščine, Davidović. Rekel je, da zasleduje „Slovenski jug“ le kulturne cilje. Da so bile bombe v prostorih kluba, so le prazne govornice. V dokumentih je toliko neresnic v zvezi z njegovim imenom in toliko poštenih ljudi osumnjenih, da je smatral za svojo dolžnost, pomagati resnici na dan. On ni nikdar podpisal svoje ime na kak dokument. On smatra dokumente za izmišljotine.

Zagovornik dr. Benedikt je izjavil, da se z ozirom na to, da noče priča ničesar vedeti, odpove vsakemu stavljenju vprašanju.

Gimnazijski profesor Pavlovič, kateremu je stavlil predsednik enaka vprašanja, je izjavil, da je bil član društva in lista, a ne član odbora. On ni nikdar postavil pod kak spis svoje ime in ni nikdar govoril kaj takega, kar se mu podtika v omenjenih zapisnikih v usta.

Branitelj dr. Benedikt se je odpovedal stavljenju vprašanju, ker ni tako naiven, da bi mislil, da doznal od te priče resnico.

Na nasledajo pričo, Risto Odavića je stavlil predsednik enaka vprašanja. Tudi on je bil član „Slov. juga“, a ne član odbora. Svojega podpisa ni stavlil nikdar pod kak podpis. On ne zna nič o sejah, kjer je v zapisnikih navedeno njegovo ime. V prostorih kluba ni bil nikdar.

Sodni dvor je odklonil predlog Supila, da se zasliši grofa Szaparya revizijskim potom.

Razprava je bila na to odgodjena na jutri.

Zakaj se je podal Spalajković na Dunaj?

„Zeit“ poroča iz Zemuna, da je srbski sekcijaki načelnik Spalajković rekel nekemu časnikarju, da ne gre na Dunaj, da bi dokazal, da so dokumenti krivi, ker je ta dokaz sploh nepotreben, ampak zato, da bi razkril intriga in obrekovanja Avstro-Ogrsko proti Srbiji. On hoče pripomoči, da se odkrije resnica. Prepričan je, da Friedjung ve, da so dokumenti falzificirani, a posluševal se jih je kljub temu, da bi kompromitiral Srbijo in hrvatsko-srbsko koalicio. Spalajković je izjavil, da ne pozna niti enega poslanca hrvatsko-srbske koalicije. Policijska prefektura v Belemgradu je doznala, da je 86 oseb z imenom Milan Stefanović, ki naj bi bil po Friedjungovem sestavljen zapisnik se „Slovenskega Juga“.

O položaju v Avstriji. Nemško hlaštvo.

V danajšem parlamentu se je nasmestila obstrakcija, drže se ure in ure dolgi obstrak-

cionistiški govori, stranke so odredile permanentno dnevno in nočno službo, in nemški listi rišejo prizor, kakav avstrijski parlamentarizem stoji kraj svojega groba, a poleg njegaj pretška bridke solze znana — „Neue Freie Presse“.

Kdor hoče videti na drastičnem izgledu, kako zločinci in hinavci znajo moralizirati in se zgražati nad pokvarjenostjo — drugih ljudi, ta naj le prečita situacijsko sliko, ki jo črta „Neue Freie Presse“ v uvodniku svojega večernega izdanja od minole srede. Ker strmel bo, do kolike stopinje gušenega in perfidnega hlaštva in farizajstva se znajo povpenjati oni, ki so sami najbolj krivi, ki imajo največe grehe na svoji vesti!

Le poslušajte! Sedanja kriza ima — po trditvi „N. Fr. P.“ — svoj izvor v poblepnosti oseb, ki jih ni možno zadovoljiti, tudi če se jim še tako prihaja nasproti. Najnovejša kriza — tako izvaja nadalje dunajski list — je v zvezi z zahtevano pariteto, z nesmiselno zahtevo, da se ministerstvo razdeli v dva bloka z enakim številom nemških in slovenskih poslancev. Taka zahteva v ministerstvu bi bila kotel, ki bi mogle mešajče se pare raznesti vsaki hip. Vlada bi bila pripravljena za rekonstrukcijo kabineta, ali v tako pariteto, — to je: v jednako število nemških in slovenskih ministrov — ne more privoliti. In dalje: vlada in stranke so skušale ugoditi „Slovenski enoti“ na vse načine! Le formalno se je rekonstrukcija kabineta odklonila, dokler ne bo rešen proračun. Delaželjne stranke so s samozatejevanjem storile vse, da bi „Slov. enota“ izvedle iz obstrakcije. Tudi nemške stranke so se vdeležile tega dela za mir in so storile vse, kar je bilo le združljivo z njihovo dolžnostjo. Ali ves trud — tako zaključuje „N. Fr. Presse“ — je bil brezuspešen in ako ne nastopi kak nenaden preobrat, zaključil parlament leto brez parlamentarične rešitve proračuna!

Nemci, ki pretakajo solze radi nevarnosti za parlament radi sedanje obstrakcije — to je naravno oduren prizor. Nečemo se tu spuščati o umestnosti ali neumestnosti sedanje obstrakcionistiške taktike in se omejamo le na konstatcijo, da se v slovenskem taboru samem različno sodi. Ali to moramo reči na ves glas: naj se sodi o obstrakciji tako ali tako, Nemci ostanejo na vsak način zadnji, ki imajo pravico, da sedajo na sodni stol in se zgražajo nad obstrakcijo in obstrakcionisti. To zgražanje je v resnici najgrše hinavstvo. Kdo je uvel obstrakcijo v avstrijski parlament? Mari menijo Nemci, da je ves svet že pozabil na tiste vitarne čase, ko je nemški poslanec Fischer imel svoj 12-urni govor, ko se Nemci naskakovali predsedniško tribunou, lomili klopi, trgali spise, ko je poslanec Pfersche vihel svoj nožič proti poslancem, ki so hoteli zlomiti obstrakcijo?!! Ne, svet ni pozabil tega, marveč, da so bili ravno Nemci, ki so se tudi povzdignili obstrakcijo med dovoljena parlamentarna sredstva v dovoljena parlamentarno institucijo!! In če je res, da obstrakcija koplje grob parlamentarizmu, potem so le Nemci očetje iste nevarnosti! Nemci nimajo torej nikake pravice do zgražanja nad obstrakcijo, pač pa se morajo vsi dostojni ljudje zgražati nad perfidijo in smelostjo, s katero hočejo radi lastnih grehov obsojati druge.

U koliko hinavstva, koliko drznosti v pretvarjanju resnice je v trditvah, da je vlada in da so nemške stranke storile vse možno, da bi zadovoljile „Slov. enoto“! Kaj so storile, v čem so prišle nasproti Slovanom? Prosil bi konkretnih navadeb. Nič — prav nič.

Kardinalna zahteva Slovanov je: sprememba sistema in v ta namen rekonstrukcija kabineta, da bodo Nemci in Slovani enako številno zastopani v kabinetu!! So morda nemške stranke s svojo Bienertovo vlado le kolikičaj odnehale v tem pogledu, so li pokazale niti najmanjo voljo za zadovoljenje tej zahtevili? Je-ji bilo po kakem znamenju soditi, da je med Nemci le iskrica dispozicije za tako vsej približno rešitev krize? Na to vprašanje daja najboljši in avtentičen odgovor — ista „Neue Freie Presse“, ki pravi, da je taka zahteva nezmissel!

Če imajo Nemci 90% vladne moči v rokah, čeprav so le manjšina v državi, ni to nikak nesmisel; če pa slovenska večina zahteva jednako razdelit v vladne moči, je to po tolmachenju „N. Fr. Pr.“ posledica — požrešnosti posamičnih oseb v slovenskem taboru!! Ta nemška insinucija pomenja višek farizajstva in nesramnosti! Kajti v nobenem taboru ne vladajo tako klike in v klikah posamične požrešne osebe, kakor ravno v nemškem taboru!

Sicer pa zadošča vprašanje: zakaj pa zahtevajo Nemci za-že ne le jednakega števila, ampak celo večino ministrov?!! Ali iz principa, ali iz — požrešnosti?!! Če iz principa, potem velja ta princip tudi za nas Slovane, če pa le iz požrešnosti — potem je to očitanje na našo adresu največa nesramnost, v kateri se zrcali vsa duševna pokvarjenost nemških politikov in nemškega časopisa.

Sedaj pa pride glavni naš argument! Na katerem glavnem principu sloni parlamentarizem? Menda na principu večine! A kdo noče pripoznati tega principa? Nemci! Ravno Slovani so, ki predlagajo, naj se poslorni red premeni tako, da bo onemogočena

vsaka obstrakcija. In Nemci se zopet, ki tega nočejo, ker oni se pač zgražajo nad slovensko obstrakcijo, a obenem hočejo imeti odprta vrata za svojo obstrakcijo. Oni so sovražniki parlamentarizma, ker mu nočejo priznati glavnega stebra: majoritetnega principa. Nočejo ga pa priznati zato, ker so oni v manjšini, a v zvezi temu zahtevajo za se nadvlado. Zato se postavljajo na stališče: ali njim veliko večino na vladi, ali pa naj gre ves parlamentarizem k vrugu! Oni so največi absolutisti, ker jim je ljubši absolutizem, nego ustavno življenje, na katerem bi enakomerno in pravično uživali vsi.

Slovani niso bili nikdar za absolutizem. Naj se jim le zagotovi enako pravo in na njihovi strani bo obstrakcija izključena za vse večne čase! To je njihova odkrita beseda. Na nemški strani pa je hinavstvo in farizajstvo, ker se zgražajo nad obstrakcijo, da bi so oni uveli in jo hočejo tudi čariniti — sebi!!!

Obstrakcija v parlamentu.

V parlamentu je torej začela zopet obstrakcija.

Češki poslanec Kotlař je govoril v seji minule srede neprenehoma 13 ur in s tem je dosegel največji rekord. Dosedaj je užival ta rekord dr. Lecher, ki je za časa nemške obstrakcije pod Badenijem govoril neprenehoma 12 ur.

Nemci so takrat z obstrakcijo vrgli Badenija. Ali se to posreči tudi Slovanom glede Bienerttha, vderemo, je rekel slepec!

Omeniti nam je še, da je poslanec Kotlař, ki govori tudi slovenski, zaključil svoj govor v slovenskem jeziku!

Leopold kraj Belgijcev.

Pokojni kralj Leopold je bil rojen leta 1835, je torej doživel 74 let. Kljubu temu je še neposredno pred svojo smrtjo dajal mnogo govoric o sebi zbog svojih galantnih, ljubimskih avantur tako, da se je v zadnjem času govorilo celo, da ga mislijo Belgijci odstaviti radi javnega pohujšanja, ki ga je proizvedel.

Poročil se je bil l. 1853 z Marijo Henrijetjo, hčerjo ogrskega palatina in avstrijskega nadvojvode Josipa.

Ta zakon ni bil srečen. Ko se je pokojni kralj kakor prestolonaslednik in princ Brabantški s svojo mlado ženo na žensitovajskem potovanju mudil v Benetkah, je napravil ženo izlet po laganah. Marija Henrijetja je bila tako navdušena, da je sklenila ponoviti izlet zvečer v spremstvu godcev.

Ko je Leopold II. videl prihajati godce iz gondole, je vprašal:

„Kaj pomenja vse to?“

„Hotela sem vam pripraviti iznenadenja“, je odgovorila mlada žena smejljaje.

„Jaz sem oni, ki ima pripravljati vam iznenadenja“, je odgovoril princ surovo in zapovedal, da so vsi godci vrnili.

Prejšnja avstrijska nadvojvodinja, tedanja belgijska princeznja in poznejša kraljica je takrat profila svoje prve solze. Mož pa jej je obrnil hrbet.

To dokazuje jasno dovolj, da je bil pokojni Leopold vse drugo preje nego čustven človek.

Gotovo pa je, da je Belgija pod njegovo vlado zelo napredovala v gospodarskem oziru. To pa v prvi vrsti zbog bogatstva, ki je dežela crpi iz Kouga. Po drugi strani je zopet dokazano, da je Belgija glede ljudsko-bolske naobrazbe v zadnjih tresh desetletjih znatno nazadovovala. Toda to bo stvar zgodovinarja, da dokáže, ali in v koliko je pokojni Leopold II. pospeševal, oziroma oviral napredek.

S svojimi otroci Leopold II. ni imel sreče. Edini, leta 1859 rojeni sin Leopold, vojvoda Brabantški, je umrl l. 1869.

Njegova najstarejša, leta 1858. rojena hči Lujiza je poročena s princem Filipom Koburškim. Skandali, ki jih je uganjala, in jih še uganja princeznja Lujiza, so splošno znani. Šele pred kratkim so poročali listi, da so ji v Budimpešti vse zarubili.

Druga, leta 1864. rojena hči Stefanija, je bila poročena najprvo s pokojnim avstrijskim prestolonaslednikom Rudolfom in sedaj z ogrskim grofom Lonyayjem.

Edina hči, o kateri se ne govori v štíh javnosti, je najmlajša, leta 1872. rojena Klementina, poročena s princem Karlom Avtonom Hohenzollern-Sigmaringškim.

Pokojni Leopold je živel v sovraštvu z vsemi svojimi hčerami. Ni se hotel spraviti z njimi niti na smrti postelji.

Zato mu baje niso bila — kakor poroča v Bruselju izhajajoči socialističen list „Peuple“, — podana niti svetotajstva za umirajočo.

Dnevne vesti.

Česa nam še treba v Trstu? — Sveda — — — — — mnogo, zelo mnogo. Kljubu temu, da se je naš položaj v zadnjih desetletjih mnogo zboljšal. Dočim so še pred par desetletji celo znani najbližje bratje smatrali Trst za izključno italijansko mesto, kjer je le neznanata slovenska kolonija, smo danes Slovani v trškem mestu faktor, s katerim bodo morali, ali bolje: s katerim so prisiljeni računati tudi nasprotniki. (Dalje na VII. strani).

Za slovenske šole v Trstu.

Govori z manifestacijskega shoda v „Narodnem domu“ v Trstu dne 12. decembra 1909.

Nagovor predsednika dra. Slavika.

Častiti zborovalci! V imenu političnega društva „Edinost“ otvarjam današnje zborovanje. Vsprejmite srčen pozdrav in zahvalo, da ste se udeležili tega shoda v tako ogromnem številu. Pa saj ni čuda! Stari slovenski pregovor pravi: sila kola lomi! In, skrajna sila in potreba po šolah in izobrazbi v materinem jeziku nas je napotila do današnje manifestacije v prilog našim zahtevam na šolskem polju. Naša nečuvstva, škandalozna šolska mizerija je naravnost sramota za državo. Tržaški mestni Slovenci imajo samo eno ljudsko šolo in še to morajo sami vzdrževati s pomočjo družbe sv. Cirila in Metoda. Naravno torej, da noben drugi kakor tržaški Slovenec ne čuti tako žive potrebe po šoli. Zato smo se tržaški Slovenci prvi in najbolj zanimali za šolsko vprašanje, sproženo v zadnjem času v državnem zboru; še bolj pa nas je razvnelo, ko so Italijani sklicali zborovanje, da bi protestirali proti našim zahtevam. Pol. društvo „Edinost“ je hotelo, da bi se naše zborovanje vršilo istočasno z onim naših nasprotnikov. Ali oblast je to zborovanje prepovedala, ker se je bala disharmonije! In res: ako bi se združil naš dostojni klic po šoli, izobrazbi, kulturi, napredku, po svitem solncu, s kričanjem, ali bolje: tuljenjem nasprotnikov proti našim pravičnim zahtevam, bil bi to — grd kriček disakord. (Veselosť). Vzdignimo torej svoj klic za enakopravnost na šolskem polju! Saj naše stremljenje je plemenito! Saj zahtevamo, da se nam odprejo vrata kulture in napredka! Saj zahtevamo le to, kar naši sodeželani druge narodnosti že imajo! Saj zahtevamo le sredstev, da se povspnemo do tiste višine, na kateri naši someščani že stojijo! Po vemo na glas javnosti in kompetentnim faktorjem, kako se z nami krivično ravna kako se mi svojih pravic zvedamo, in da ne odnehamo, dokler ne bo ustrezno enkrat našim opravičnim zahtevam.

Ta nagovor je bil spremljan neprestanim glasnim odobravanjem.

Na to je dobil besedo državni poslanec dr. Rybář kakor poročevalec.

Govor drž. poslanca dra. Rybářa.

V čast mi je, da morem poročati na tem sijajnem manifestacijskem shodu. — Spoštovani zborovalci! Lepšega uvoda tej naši današnji manifestaciji bi si ne mogli želeti, nego je bilo današnje predavanje uglednega slovenskega pisatelja in učenjaka g. profesorja dra. Ilešiča. (Živio-klici). Povedal nam je, da so že v letu 1848, ko so se jeli tržaški Slovenci zavedati, prvi začetki našemu narodnemu delovanju. V tem letu so se začeli naši predniki gibati na političnem polju, povzdigati svoj glas ter zahtevati od vlade in tržaškega magistrata — torej od tistih faktorjev, do katerih se tudi danes še moramo obračati — in, ki nam tudi danes še odrekajo, kar nam gre — našo šolo. (Silni krik).

Toda tedanje delo, tedanji poskusi so bili nepraktični. Umevno to. — Tedaj so bili ljudje, vzrasli v stari šoli, brez prave zavednosti in energije. Glavno pa je, da se niso oslanjali na tisti faktor, ki dan danes igra najvažnejšo vlogo v vsem javnem življenju — na maso ljudstva. Tedanji voditelji slovenskega gibanja v Trstu so bili uradniki, profesorji, ljudje, ki so se gibali v ozkem krogu in tudi pisali za ozke kroge. Danes pa se ne udeležujejo več narodnega gibanja samo profesorji in uradniki, ampak tisoči in tisoči naroda iz vseh slojev. Česar ni bilo leta 1848, radi nepraktičnega postopanja, je danes, ko klic po narodnih pravicah ne prihaja več iz kroga kakih 10 oseb, ampak zahtevajo tisoči tega, česar trebamo za narodni obstanek in kulturni napredek. (Viharno pritrjevanje).

Zakaj smo sklicali ta današnji shod? Morda, da govorimo o našem programu, ki smo ga razlagali že tolikokrat? Ne, ne treba se le pripovedovati, zakaj smo sklicali ta shod. Saj sami, kakor stariši, najboljše cutite potrebo šole v svojem jeziku (Vsestransko pritrjevanje), ker le pouk v materinem jeziku more imeti vspeha, je izdaten.

Prišli smo danes semkaj, ker smo provocirani in sicer provocirani od tistih, ki bi morali biti že po svojem poklicu, kakor pedagogični učitelji, za to našo kulturno zahtevo.

Nasprotno! Oni protestirajo proti naši zahtevi in jo označajo kakor politično agresijo, kakor napad na njihovo narodno posest. (Viharni protesti od vseh strani).

Nu, mi bi lahko ostajali hladni, ako bi slo le za te ljudi, ki so se zaklenili s š, z, ker so se bali klica ljudstva, ker so se bali, da bi mogli priti tudi mi ter jim zalučati v lice, da so farizeji in barbari! (Gromovit aplavz).

Ne, radi teh ljudi se nismo sešli danes. Ampak nam je na tem, da ne bi gori na Dunaju — ako ne damo odgovora — mislili, da smo klonili pred njihovo gonjo. Mi hočemo, da na Dunaju slišijo tudi naš glas.

Na shodu italijanskih učiteljev je neki Mario Pasqualis v svojem pozdravnem nagovoru izjavil, da oni niso šovenisti (Splošna veselost), ker da privoščajo tudi nam šolo, ali zahtevajo, da naj mi njihovo šolo puščamo na miru! (Hrupni mejklici), naj ne navajljujemo na italijansko narodno posest (Ponovni protestni klici).

Spoštovani zborovalci! Ali si je možno misliti večega hinavstva, večega farizejstva? (Frenetično pritrjevanje). Kdo jih napada?! Kdo jim hoče kaj vzeti?! Mari mi? Smo-li morda mi kedaj zahtevali od vlade, naj italijanske šole zapre?! (Burno pritrjevanje. Pojavi ogorčenja). — Nasprotno je res, mi smo tisti, ki zahtevamo od vlade, naj Italijane razbreneni, naj vzame italijanski gimnazij in ital. realko v Trstu v oskrb države. Mi hočemo, da vlada odvzame občini breme kakih 400.000 K na leto za komunalni srednji šoli. Proti temu pa so ravno, oni — Italijani sami. Oni so, ki protestirajo, oni sami nečesto dati teh šol iz rok, ker hočejo — bodi enkrat kar naravnost povedano — da se njihovi otroci vzgajajo za irendentarje (Gromovit aplavz in pritrjevanje).

Ali ni to, kar nas peče. Naj si le vzgajajo, kar hočejo, pa bilo tudi — anarhiste! Nam je to vseeno. Ni nam pa vseeno, ako tudi naše otroke vlačijo v svoje šole. (Klici od vseh strani: Tako je!) Proti temu protestiramo, da bi mi morali svoje otroke izročiti njim, ki bi vzgajali iz njih izdajice, poturice, renegate, janičarje! (Gromoviti pojavi ogorčenja).

Ako torej ni res, da mi napadamo njihovo posest, kako je možno, da nam odrekajo šolo, da opravičujejo nekaj, o čemer se niti govoriti ne bi smelo med pametnimi ljudmi. Celu zamorcem v Afriki, Culukafrom in Hotentotem se ne odreka pravica do maternega jezika in tudi sv. pismo se pošilja med vsa plemena v njihovem lastnem maternem jeziku, ker vsakdo ve, da vzgajati ljudi je možno le v narodnem jeziku, ker beseda v tujem jeziku nima nikdar tiste moči na človeka. (Vsestransko pritrjevanje).

Kaj se je zgodilo prav za prav? Zakaj so postali italijanski gospodje tako nervozni?! Da, nervozni postajajo (Veselosť) in v tej nervoznosti vidijo strahove, ki jih — ni, vznemirjajo se radi nečesa, kar se ni nikoli zgodilo!

Pravijo — in to je referent Pasini posebno naglašal — da so slovanski poslanci vložili predlog za manjšinske šole — to je, da bi tudi narodne manjšine imele svoje šole na stroške države. To se je res zgodilo. Češka narodna posl. Dürrich in Kalina ter češki socialni demokrat Prokeš so vložili predloge, da bi se povsod tam, kjer občine nečesto ustanovijo šole za drugorodno manjšino, ustanovljale take šole na državne stroške. (Splošno odobravanje) In o teh predlogih lahko rečemo, da niso le pravični, marveč da so nam tudi naravnost usiljeni! Kajti, naj še tako jasno dokazujemo svojo existenco, število svojih otrok, šole vendar ne moremo dobiti, ker se za ustanovitev šole poklicani faktorji temu upirajo. Zato naj država skrbi za manjšine! To je bilo prvo, kar jih je silno zbadlo. Hitro se je oglašil njihov oboževanec poslanec Pitacco in je protestiral proti temu, da bi se tudi narodnim manjšinam zagotovile šole. (Hrup in krik). Nu od ljudi, kakoršen je Pitacco, od italijanskih politikov nismo niti pričakovali kaj drugega. Ali drugače je stvar glede italijanskih učiteljev. (Klici: Škandal, sramota).

Tudi njihov predsednik je protestiral proti taki pravični kulturni zahtevi. (Ponoven krik). Ali njegova motivacija je bila zares klasična. Menil je namreč, da saj Italijanom zadoščajo že sedanji zakoni! Hvala lepa gospoda italijanski učitelji! Lahko je njim ob sedanjih razmerah, ko oni sami delajo — kakor pravi Italijan — alto e basso in morejo sebi dajati kolikor hočejo, nam pa odrekati vse! (Grozovit krik, mejklici). Italijani menijo torej: čemu ustvarjati kaj novega, ko je staro za nas tako dobro! Ker oni sami nič več ne potrebujejo, naj se — nam nič več ne da! (Pojavi ogorčenja srdito vsklikanje na adresu Italijanov).

Spoštovani zborovalci! Odkrito bodi povedano, da tudi doslej nisem imel Bog ve kakega spoštovanja do italijanskih tržaških učiteljev in reči moram odkrito, da morda nikjer v Avstriji ne odgovarja

učiteljstvo tako nezadostno svoji nalogi kakor ravno pri nas v Trstu. Da pa je sedaj še bolj padlo v mojih očeh — to je naravno.

Prvo fundamentalno načelo, ki so je pripoznali — in je pripoznavajo vsi prvi pedagogi — Pestalozzi, Komenski itd. — in na katerega veljavnosti ni dovoljeno dvomiti nikomur več, to je: pouk se mora vsaj na prvi stopinji vršiti v materinem jeziku! (Glasno pritrjevanje po vsej dvorani). V prvih začetkih naj govori učitelj z otrokom v materinem jeziku. In proti temu fundamentalnem načelu so nastopili ravno oni, ki bi se mu morali prvi klanjati — italijanski učitelji! In to zgolj iz narodnega šovenizma, ker hočejo, da naj tudi naši otroci zahajajo v njihove šole, ker nočejo da bi se naši otrociči vzgajali po prvem pedagogičnem načelu.

Ta zahteva italijanskih učiteljev je v podlagi vsej šolski politiki naših Italijanov.

Na italijanskem shodu se je zvijal referent, da bi dokazal, da oni po pravici protestirajo proti rečenim predlogom za manjšinske šole. Ali pri tem se je dotaknil še neke druge stvari: Slovenci ne zahtevajo le šole za svoje manjšine, ampak tudi paralelko na vseh srednjih šolah! To da je zopet atentat na italijansko posestno stanje.

Ali je to res? Gospoda so nervozni in vidijo nekaj, kar niti ni bilo, ker slovanski poslanci niti še niso stavili formalnega predloga radi paralelke na srednjih šolah. Le nekaj občin iz Istre je predložilo peticije za to in te so izročile proračunskemu odseku. Slišali so nekaj zvoniti, ne da bi vedeli, kje zvoni. Protestirajo proti stvari, ki je še ni. Posebno pa so se razburili radi tega, ker da zahtevamo paralelke tudi na gimnaziji — v Kopru. To še posebno ni res. Tega nismo in ne bomo nikdar zahtevali. Saj smo le zadovoljni, da se je naše učiteljišče slednjic premetilo iz Koprja v Gorico. Mi, da bi silili nazaj v Koper, kjer so naši profesorji in dijaki trpeli pravo mučeništvo? Hvala Bogu, da smo se rešili! Tako izgleda tisti atentat na italijanski značaj Koprja in na italijansko narodno posest! (Viharno veselost).

Toda naša zahteva po paralelkah je popolnoma opravičena. Formalnega predloga nismo še stavili le zato, ker manjkajo še nekatere priprave. Sicer pa je le dobro, da so Italijani tudi glede tega vprašanja tako hitro pokazali svojo barvo. Mi pa jih opozarjamo, da ne zahtevamo samo srednjih šol, ampak tudi strokovnih, trgovskih, obrtnih, ker hočemo, da bodo naši ljudje izobraženi v vsaki stroki, da ne bodo nikjer zapostavljeni za drugimi, izlasti pa ne za njimi, ki prihajajo sem kaj preko morja. (Frenetično odobravanje in razni vskliki).

So-li opravičene naše zahteve po srednjih šolah v primorskih mestih? Italijani kriče, da je to terra italiana, ki se je ne sme dotakniti nikdo. Zato naj gremo mi s svojimi srednjimi šolami v Tolmin ali Sežano! (Smeh). Toda vprašajmo se, je-li ta terra res tako italijana? Glede Gorice govori že ime mesta, da so je ustanovili Slovenci! Najlepšemu trgu je ime — Travnik. To pa ne zveni ravno kakor čisto toskanska beseda. (Veselosť). Besedi Gorica in Travnik pričata, da so v Gorici nekdanj odločevali Slovenci v administraciji tega mesta. Naj se Italijani le sklicujejo na italijanstvo tega mesta, ali že imena govore proti njim! In to tudi imena istih gospodov goriških Italijanov pričajo, da njihovi stariši niso prišli iz Kalabrije, Imena, ki se končujejo na iče in čiče ne kažejo nikdar na italijanski izvor.

Danes sicer res velik odstotek meščanstva v Gorici misli in čuti italijansko. Ali tudi to je res, da je velik odstotek slovenski. Ali glavno in odločilno je to: da to goriško meščanstvo ne bi moglo živeti brez Slovencev. (Hrupno pritrjevanje.) Naj-le naši ljudje prenehajo hoditi v laške trgovine, potem bi še-le videli, kako sramna je ta italianitá mesta goriškega! Saj so Italijani že poskusili, da bi se emancipirali od Slovencev in so podili te poslednje iz mesta. Ali kmalu so sprevredeli, da s tem režejo le v svoje lastno meso.

Posebno pa naš Trst — ta je italijanski, in nimamo mi Slovencev tu nič govoriti. Nočem se sklicevati tu na zgodovino, ki priča, da so Slovenci obdelovali tu skozi stoletja svoja polja doli do mestnih vrat. Sklicujem se na sedanjost, kdor hoče po vspehih zadnjih državnozborskih in občinskih volitev še trditi, da v Trstu ni Slovencev, ta mora biti ali neumnež ali slepec (Frenetičen aplavz). Saj smo dokazali, da celo odločujemo na volitvah, da morajo vse stranke računati z nami. S tem

nočem ničesar očitati nobeni stranki. Če smo na zadnjih mestnih volitvah pomogli tej ali oni stranki, smo storili le radi sebe, ker je nam tako kazalo. Zato tudi ne zahtevamo nikake hvaležnosti od nikogar. Jedno pa bi smeli zahtevati: to namreč, da binas oni, ki so prišli z našo pomočjo v mestni svet, potem ne zatajevali! (Gromovito in dolgočasno odobravanje). Dotičniki naj bi ne pozabili, da bo še volitev in da s mi utegnemo to dobro zapomniti in se ravnati po tem! (Pritrjevanje, razni vskliki).

Glavno, kar nam očitajo tudi v mestnem svetu, je, da smo importirani, calati giù...! To je rekel tudi tisti Pitacco, ki sam ni Tržčan, ampak Piranec. (Smeh). Ali na to moje očitanje se je izgovarjal, da on se je tu že vživel in da je postal pravi Tržčan. Ali pa ni z nami ravno tako?! Tudi mi smo se tu oživel, kakor Pitacco, in postali pravi Tržčani kakor je on! (Veselosť in glasno pritrjevanje.) Dobro jim je pripomnil dr. Wilfan: mari postajajo pravi Tržčani le tisti, ki se poitalijančujejo?! Mi pa pravimo, da treba več ceniti tistega, ki ostaja, kar je bil, nego tistega, ki prodaja in zatajuje svojo mater, svojo narodnost in svoj jezik! (Velikansko navdušenje, ploskanje in živio-klici).

Ali ne glede na vse to, moramo vprašati: mari-li naš tržaški magistrat dela tako razliko tedaj, ko pobira občinske doklade?! (Frenetičen aplavz). Mi bi bili zelo zadovoljni ako bi nas hotel takrat pustiti na miru. (Velika veselost). Ali, ko gre za plačevanje, za prenašanje bremen, tedaj smo naenkrat vsi enaki, vsi pristni, vsi enakopravni — davkoplačevalci! (Gromovito pritrjevanje po vsej dvorani). Čim pa je tako, da moramo tudi mi doprinesati za vzdrževanje mestne uprave, prispevati k stroškom, vršiti vse dolžnosti, potem pa moramo biti deležni tudi na dobičku od te mestne uprave, moramo biti deležni tudi dobrote! Mi imamo svoja prava tu ne le kakor Slovenci ampak tudi kakor davkoplačevalci! (Dolgotrajno, demonstrativno ploskanje in pritrjevanje). Mi zahtevamo svoje pravo za tisoče, ki bivajo tu, ki imajo tu domovinsko pravico, ki plačujejo tu davke in nosijo bremena in ki se svojim poštenim delom povspešujejo promet in oplojajo vse življenje! (Isti hrupni prizori). Italijani bi se hoteli izgovarjati, da nas je to premalo, da bi mogli zahtevati pravice manjšine, mi pa smo jim dokazali na volitvah, da nas je še preveč — za Italijane namreč. (Bučen smeh in ploskanje).

To niso torej od strani Italijanov nikaki argumenti, ampak le slepilo za tiste, ki se puščajo slepiti. (Tako je!) Ali imamo upa do zmage? Zgodovina naj odgovori! V prejšnjih letih niso šteli med takozvane italijanske provincije le Trentina, ki je res italijanski, ki je v sličnem položaju proti Nemcem, kakor smo primorski Slovani in ki zato tudi simpatizuje z našo borbo, ampak tudi vse Primorje in celo tudi Dalmacijo so pristevali med „neodrešene“ dežele. (Hrup). Danes pa Dalmacija le še omenjajo včasih kakor — izgubljeno sestro. (Hrupna veselost). Ker so izprevideli, da je ta dežela, čim je prišlo domače prebivalstvo do veljave, izgubljena za Italijo.

Ali Pasini je še trdil na italijanskem shodu, da so v Dalmaciji priseljenci iztisnili prave gospodarje (Grohoten smeh). Mož je pokazal, da ne pozna geografije in ne rezultatov ljudskega štetja. In človek, ki trdi kaj takega, je — profesor na italijanski gimnaziji (Razni vskliki). Vspricho dejstva, da je v Dalmaciji le kakih 15.000 Italijanov, da torej tvorijo le 2% prebivalstva, je Pasinijevo govorjenje prava neumnost. (Glasno pritrjevanje).

Nu, pa saj so pametnejši Italijani tudi že izprevideli in ne smatrajo več Dalmacije za italijansko deželo. Le toliko pravijo še vedno, da so priseljenci izpodrinili Italijane. No — bodimo dobri in pustimo jim to tolažbo! (Veselosť).

Tudi Istro so smatrali za italijansko, ali ko jih je posl. Spinčić svojedobno opozarjal v državnem zboru, koliko občin je že v slovenskih rokah, so Italijani odnehal v toliko, da so rekli, da je vsodna Istra slovenska, zapadna pa čisto italijanska. Ali z državnozborskimi voltvami l. 1907 je padla tudi ta laž. Na glavni volitvi ni bil izvoljen v zapadni Istri niti en italijanski kandidat, dočim so bili v vshodni Istri izvoljeni takoj slovenski kandidati. V isti zapadni Istri, ki naj bi bila čisto italijanska, so prišli Italijani v ožjo volitev z — drom Laginjjo. Pokazalo se je, da je tudi zapadna Istra približno istotako hrvatska kakor italijanska (Živio klici).

Torej tudi glede Istre ne morejo več tajiti, da je po večini slovanska (Ploskanje).

Istotako si ne upajo več glede Goriske tako farbati in zahtevajo le, naj njihov Friuli ostane italijanski! Kdo ga jim pa jemlje?! (Hrupna veselost).

Ostaja le še Trst, o katerem kriče na vse vetrove, da je čisto italijanski (Smeh).

Tudi glede Trsta govori zgodovina, da so to fantazije — da govore neresnico. Tudi za Trst pride dan, ko se pokaže njega pravi značaj — ne le kakor leta 1907, ampak še lepše: ko pojde tudi iz mesta prvi slovenski zastopnik v mestni svet (Frenetičen aplavz, nepopisno navdušenje). Jaz sem trdno prepričan, da pride do tega (Ponovne ovacije guvernorniku). In ravno tega se naši nasprotniki tako bojijo. Oni vedo dobro, da jim nečemo jemati njihovih učiteljev, da ne bomo lovili niti enega njihovih otrok, da jim ne odvzamemo niti jedne šole; oni vedo dobro vse to. Oni se le bojijo, da bi se naši otroci ohranjali svojemu narodu, da bo naše število rastle in da pridemo tako do veļjave. Tega se bojijo oni! (Gibanje, hrup, šum po vsej dvorani) Zato se tako protivijo našim kulturnim zahtevam, zato kriče o napadih na njihovo pest (Ponovno odobravanje).

Sicer imajo še veliko moč v rokah. Ali ta njihova moč vendar ni tako velika, da bi mogli preprečiti naš razvoj, to, kar nam gre po zakonu. (Ploskanje). Nam zagotavljajo državni zakoni enakopravnost v šoli, v uradih in v vsem javnem življenju. Mi smemo zahtevati od Avstrije, da daja tudi nam, kolikor zagotavljajo zakoni vsem narodom. *Država naj nam da, kar nam gre*, in potem bomo tudi mi njej dajali, česar potrebuje. S tem sem zvršil. (Živio-klici in več minut trajajoče navdušeno ploskanje).

Guvernornik je na to prečital že objavljeno resolucijo, ki je bila vsprejeta tolikim navdušenjem, da je bil to ganljiv svečan moment.

Govor dež. posl. Štefana Ferluge.

Slavno občinstvo!
Dragi bratje in sestre!

Da so italijanske politične in slične jim korporacije nasprotne našim željam, našim zahtevam po slovenski šoli — to sicer ni opravičljivo in vestno! Vendar je vsaj umevno. Saj politična društva so itak vajena živeti v svetem strahu in trepetu! In pregovor pravi, da je strah — lepa reč. — Ali, da je proti šolam oni stan, ki deluje v šoli, ki od nje živi, ki bi sveto moral služiti sveti svoji nalogi: odgajati nežno mladino, dvigati jej duha, razvijati jej um, blažiti dušo in oplemenjati jej srce, da postane kedaj poštena in značajna, — da je ta stan proti temu, da se nam dovoli šola v materinem jeziku, to ni — da se izrazim najmanje ostro — kulturno (Elementarni pojavi ogorčenja). To je naravnost povedano — kričivo. A ravno učitelj-odgojitelj bi nikakor ne smel postati krivičen, ker prava odgoja ne pozna krivice (Splošno odobravanje). Taki možje so se našli med kulturnim laškim narodom, kateremu pa so s tem le škodovali. Vsi omikanci — Slovenci in Italijani, posebno pa nekateri lastni njihovi kolegi ostro obsojajo to njih postopanje. Učiteljsko laško društvo „Lega degli insegnanti“ je pokazalo v tej stvari, da mu je politika glavna in vzgoja postranska stvar. Presrečna hvala onim laškim kolegom, ki so svoje tovariše svarili pred tem grdim korakom! Iskrena zahvala in kolegijalen pozdrav!

Ko mi je bilo hoditi trnjevo pot za svoje pravice, podal sem se nekoli tudi do takratnega predsednika šolske komisije, Moise Luzzato. Ko sem mu vse natanko razložil, je menil: „*Ako je vse tako, kakor pravite, sem prepričan, da se vam krivica godi, a ne čudim se, saj si gospodje (tedanja večina mestnega sveta) ne puščajo nič dopo vedati. — Jaz n. pr. sem jih svaril, naj ne ustanovljajo laških paralel v Škedenju in Rojanu; sploh v okolici ne! In zakaj ne? Ker iz tega sledi logična posledica, da nas vlada lahko prisili v ustanovitev slovenskih šol v mestu! Saj iz okolice (Rojana, Škedenja) je ravno tako daleč v mesto, kakor iz mesta v okolico! Kar storimo v prilog otrokom ene narodnosti, moramo storiti tudi onim druge narodnosti. Na podlagi tega dejstva nas ima vlada v oblasti; ako je pametna in logična — (takratni namestnik je bil Goess) bo slovenska šola kmalu v našem mestu. In te logične konsekvence se jaz bojim.*“

Nota bene: mož je bil moder in dalekoviden njihov prvak.

Naj bi sl. vlada upoštevala tako modro sodbo in veljavno priznanje!

Razven tega priznanja, ki nalaga vladi logično izpolnitev naših želja, naj bi laški učitelji pravega poslušali „odgojitelja srca“ (educatore del cuore) Ed. De Amicis-a! On pravi v sestavku „Šola“ (la scuola).

Ce bi to gibanje (obiskovanje šole) prestalo, povrnil bi se človeški rod v prejšnje barbarstvo; to gibanje je napredek, nadaja in slava sveta. Ne pravi: slava te ali one države, tega ali onega naroda.

In da dosežemo skupno, svetovno slavo potrebujemo vsi šole, vsi izobrazbe. Da pa morajo biti šole v materinem je-

ziku, — o tem govoriti — jednostavno ni več potreba.

A ti, miljeni mi narod ki toliko okušaš grenkega gorja, zaničevanja, trpljenja in zapostavljenja, ki ti drhti srce za nežnega otroka svojega, ki mu niti šol ne privoščajo; ti, ki s plemenito požrtvovalnostjo in gorko ljubeznijo do svoje mladine sam vzdržuješ „hram prosvete“, slušaj kaj ti pravi pesnik — bodrilec, ki spava večni sen tam ob zeleni bodri Soči, ki jo je sam imenoval „bistro hči planin“:

„Le vstani borni narod moj
Do danes v prah teptan,
Pepelni dan ni dan več tvoj, —
Tvoj je — vstajenja dan!“

In kmalu pridi, ti dan ustajenja in probujenja, pridi dan zlate, svitile zarje napredka, izobrazbe in svobode.

Zato pa:

Le vedno naprej in navzgor,
Najlepši tvoj bodi uzor!

Govor podpredsednika akad. fer. društva „Balkan“.

Bilo je skoro odveč, da sem se priglasil k besedi tudi jaz po nastopu predgovornikov, ki so nam v drastičnih besedah pokazali nepobitno in nujno potrebo naših zahtev, ki so nam podali živo, ali obenem tudi ganljivo sliko naše narodne bede na kulturnem polju, na polju izobrazbe. Toda danes je dan, ko sme sleherni od nas dati odduška svojim čustvom. In odzval sem se tudi jaz v imenu ak. fer. dr. „Balkan“ današnjemu velevažnemu apelu naših voditeljev, da tudi mi tržaški visokošolci pridružimo svoj glas.

„Za otroka!“ — to je bilo geslo ob priliki 60-letnice cesarjevega vladanja. Nameč vladarjeve besede je bil: sodelovanje vseh slojev na vzgojo mladine. Lep in blag je bil ta namen, a mi tržaški Slovenci, žal, nismo bili deležni te, drugim narodom podeljene dobrote. (Glasno pritrjevanje). Čuli smo samo pojemajoči odmev tega gesla, in komaj smo ga čuli, se je že za vselej izgubil. Ako se sedaj vprašamo: Morda-li res ne eksistiramo? Teda: nam dajajo najboljši odgovor zadnji dogodki v naši državi. Teda: ko se je temnilo nebo nad našo državo, ko so se podili črni oblaki na njenem obnebhju, ko je pretila nevarnost, da, tedaj so nas pač našli in računali so na našo pomoč. (Hrup). Računali so tudi na slovensko mladino, na srce slovenskega naroda!

Drugo vprašanje, ki nam stopa pred oči, je pa: Morda naša zahteva res ni utemeljena in pravična, kakor trdi naši 2000 letni kulturonošci, italijanski sosedje?! Odgovor je kratek. *Suhe številke letošnjega vpisovanja v našo Ciril Melodovo šolo so nam dokazi za to.*

Toda — cenjeni navzoči — ne, tu ne tiči vzrok njihovega nasprotovanja, ker dobro vedo, da smo tu, da je zahteva utemeljena — vzrok tiči le v tem, da hočejo udušiti razvoj našega napredka, rušiti temelj izobrazbe, izriniti korenino naše vzgoje. (Živo pritrjevanje).

In ta korenina našega narodnega življenja, našega obstanka je slovenska šola. Slovenska šola je za nas oni vrt, kjer brsti in vzcvetava ona krasna cvetlica, naša materinščina. To je za nas oni vir, iz katerega črpamo oni blagodejni življenjski napoj za naše nadaljno delovanje. To je naš mili slovenski jezik. (Aplavz).

Pa zaman je krik in besnenje naših nasprotnikov. Kakor so padli za vselej oni srednjeveški grajski mostovi, ki se ne povzdignejo nikoli več, kakor ne bo mogla nobena moč na svetu več oživetiti oni stari red stvari in idej, tako tudi naši nasprotniki ne morejo nas več zanikati, ne morejo nas več udušiti. V Trstu smo tudi mi v „naši hiši“. (Urnebesni živio-klici).

Kakor imajo tu drugi narodi svojo na rodno šolo, tako jo zahtevamo tudi mi. Vspehi naše šolske mladine v šolah s tujim poučnim jezikom so za nas žalostni. Ako si ogledamo šolsko statistiko, vidimo čestokrat, da se jih je vpisalo v prvi razred 14—15 slovenskih dijakov, a v osmem razredu jih vidimo od vpisanih morda še 1 ali pa 2. In kje tiči vzrok temu zlu? Edino le v nepoznanju tujega jezika. Kako naj daja otrok odgovor profesorju, ko niti ni umel njegovega vprašanja?! Plačilo za trud mu je 5, ker — mnenje profesorja je: ta ni za rabo.

Življenje zahteva danes sicer poznavanja več tujih jezikov, toda nikada študija ni tako koristna, kakor je ona, ki jej je podlaga materini jezik. Zato moramo zahtevati tudi mi narodno, slovensko šolo! (Burno pritrjevanje). In ta naša zahteva vsebuje le našo pravico. Mi hočemo šolo, kjer se bomo v prvi vrsti temeljito učili svojo materinščino, kjer bomo spoznavali poprej lastno zgodovino, lastno slovstvo, kjer bomo spoznavali poprej lastne pesnike, kjer bo vel slovenski duh. (Tako je!) In potem še le se bomo ukvarjali z drugimi jeziki. Havliček-Borovski pravi: V narodu, v katerem gospoduje tuj jezik v šolah, uradih in javnem življenju, ni prave svobode, ni demokracije, ampak aristokracija in sicer najrazvotnejša aristokracija — aristokracija jezika. Glavna skrb vsakega naroda je, da si sasi-

gura predosem svojo narodnost in jezik kakor neisogiben predpogoj demokratske enakopravnosti.“

Zato pa kličemo tudi mi: proč s tujim jezikovnim gospodarstvom, proč z aristokracijo jezika! Mi hočemo pravo svobodo, mi hočemo enakopravnost jezika!

Zapomnijo naj si naši nasprotniki, da blizu kapitola se pogreza tarpejska pečina! Danes stoji na površju, a utegne priti doba, ko se bodo pogrezali tudi oni.

Na naše zastopnike pa si usojam apel, naj vstrajajo na stališču, ki ga zavzemajo sedaj, utegne nastopiti radikalen politični preobrat, s katerim se lahko uresničijo naše želje. (Dolgotrajno odobravanje).

Govor dr. Josipa Mandića.

Don Chixotte je šel v boj proti mlinom na veter. Ni mu zameriti, ker čutil se je v to poklicnega. Sanho Panhi je bilo to prepovedano.

Te besede je Engels izustil sicer na našlov „meščanskih“ nacionalnih ekonomov, a vsiljujejo se našemu spominu, kadar govorimo o naši italijanski liberalni stranki. Noče nam dajati šol in protestira proti temu, da bi nam jih drugi dali... Ne čudimo se temu! To je v njenem poklicu in od nje ni pričakovati drugače. Čudoma pa se moramo čuditi njim, ki imajo v svojem programu enakost vseh pasem in plemen, njim, ki vedno grmijo, naj se vsem avstrijskim narodom dovoljujejo sredstva naobrazbe. Čudimo se tržaški socijalni demokraciji (Silen krik). Tudi ona se kratkotalo postavlja proti našim zahtevam po naobrazbi!

Te dni se je vršila v mestnem svetu živahna in zanimiva razprava o občinskem proračunu. In ko so naši zastopniki stajali svoje zahteve na šolskem polju, jim je odgovorjal kak socijalist: *Pomagajte si sami!* (Hrup). *Mi niti ne poznamo Vas in potrebe slovenskega proletarijata!* (Še hujsji hrup).

To je bila ona nepremišljena beseda v ustih socijalnih demokratov. Kesali se bodo še dolgo radi nje. (Glasno odobravanje). Kajti oni nas silijo k zaključku, da so vrgli od sebe vsaki čut socijalne pravičnosti, da so tržaški socijalni demokratje — ko gre za naše ekzistenčno vprašanje — ravno tako odločni in divji proti nam, kakor meščanske nazadnjaške stranke. (Tako je!)

Res, čuditi se moramo, kako je to možno. Ali gre morda v našem slučaju za kak postulat, ki mu je izvor v prenapetih možganih kake šovinistično nadahnjene duše? Ali je morda vprašanje slovenskih šol v Trstu le namišljena potreba slovenskih politikastrov, ki jim je namen le politično prodiranje in osvajanje tuje posesti? Na to so ravno v zadnjem času odgovorili posvetljeni zastopniki severnih socijalistov v Avstriji.

Ko je socijalist Ludo Hartmann v eni zadnjih številčk socijalno-demokracijske revije „Der Kampf“ nastopil proti narodnostnim manjšinam in izvajal načelno skrajno nasprotujoče manjšinskim šolam, češ, da zahteva princip kolektivizma naj narodnostne večine absorbirajo, tedaj na ravnost požrejo, manjšine, tedaj je nastopil ravno v zadnji številčki omenjene revije proti njemu socijalno-demokracijski drž. poslanec Fr. Tomašek, dokazuje, da bi socijalna demokracija morala zahtevati po manjšinskih šolah povzdigniti do *programatične točke* in boriti se za manjšinske šole. „*Proč s narodnimi predsodki in s slepoto.*“ vsklika Tomašek in svari svoje socijaliste, naj ne delajo proti lastnemu interesu in programu.

In to je tudi umevno. Šola ni le predmet idealnega stremljenja, ampak tudi izborno sredstvo probujanja nižjih slojev, njih poučevanja o svojih pravicah in tedaj opremljenja z potrebnim orožjem za vzdrževanje konkurenčnega boja z drugimi narodi in gospodarskimi sloji. Če pomislimo na vse to in primerjamo temu nasproti politiko tukajšnje socijalne demokracije, se moramo naravnost zgražati. Ravno nižji sloji, kmet in delavec so najbolj navezani na šolo. Za njih je šola vprašanje *vsakdanjega kruha*. (Glasno pritrjevanje). Drugi stanovsi si bodo morda pomagali s zasebnimi šolami. Tega revež ne more! Opravičeno vprašuje Tomašek: Zakaj je ravno med dunajskimi Čehi razmeroma toliko hudodelcev? Ali je morda v njih že dispozicija za to? Ne! Vzrok je v dejstvu, da dunajski Čehi nimajo šol — vzgoje. Iz tacih razmer se razvija potem tisti „lumpen“-proletariat.

To velja tudi za nas. O tem nam pričajo žalostni slučaji, ko se otroci sramujejo lastnega očeta. Koliko naše mladine se sramuje svojih lastnih poštenih starišev, ker so — Slovenci!

In v tem ni hudobija, ampak zlo, veliko zlo, da so obiskovali *italijansko šolo*.

Ali je še nekaj drugega. Kdo zagotavlja, da bo naš delavec za vedno v tem mestu? Ali ni možno, posebno danes pri nestalnih tužnih razmerah, da se mora morda jutri radi pomanjkanja zaslužka povrniti v domovino?! Kako naj potem njegovi otroci tam izhajajo, ako so renegate, poturice, ki niti ne poznajo svojega materinega jezika?

Ob vprašanju šole ni in ne sme biti mej nami razlike. Vsakomur, od najvišega do najnižega — šola!

Ce se je dr. Rybář skliceval na fundamentalna načela pedagogike, se pa jaz sklicujem na fundamente — človeške družbe. Ali naj postanemo spet divjaki? Šola bodi tisti kraj, kjer smo vsi enaki, kjer služimo vsi najvišim idealom človečnosti. Ali tega naši nasprotniki nočejo. Oni nam ne privoščajo šole ravno za to, ker so zavedajo kulturnega in ekonomskega pomena šole. Vedno namreč, da bi bilo konec njihovi signoriji, ako bi mi s pomočjo naobrazbe razvili svoje kulturne in gospodarske sile. Toda nikar se ne vstrašimo!

Proti tej naši kulturni zahtevi je vse zaručeno. Vsi so proti nam: drugorođci in v l a d a. (Glasno pritrjevanje). — Ta vlada, je ona stara grešnica, ki vedno zasleduje staro politiko v Avstriji. Politika — sistem zatiranja. 1840-ih let so Slovake, kulturonošce onkray Litave, žrtvovali molobu nanasitne mongolsko-madžarske požreznosti. Prišel je dualizem, ki nas je, ene, izročil centralizmu nemških fevdalnih aristokratov, a druge, vže siloma vsvarjeni madžarski državni ideji. Vse to pa. zdi se, ne zadostuje! Nočejo se zavstaviti pri storjenih krivicah.

Dogodki na Češkem, v alpskih deželah in v Primorju nam pričajo, da hoče vlada nadaljevati s to politiko zatiranja slovenskih narodov.

Radi tega stisnimo tudi mi svoje vrste in zakličimo sovražnikom in vladi: dovolj je krivice, dovolj je trpljenja! Tudi slovenski narodi hočejo priti do svojih pravic. (Gromovito odobravanje).

Svetovalec Ravasini je sklenil v mestnem svetu: „vittoria“ ali „morte!“ Da. Tudi mi ponavljamo: *ali zmagati ali umreti!* (Frenetičen aplavz). Napeti moramo vse svoje moči. Povedati moramo svetu, da pred takozvanimi potrebšččinami države *stojijo potrebščine avstrijskih Slovanov* — naše pravice! In dokler nam ne zagotove teh pravic — v l a d i n i t i j e d n e g a g r o š a! (Dolgo, vsestransko, navdušeno pritrjevanje).

Predsednik dr. Slavík: Žal mi je, da ni tu naših nasprotnikov, kakega tistih, ki se upirajo našim zahtevam. Ako bi videli, koliko nas je, ako bi videli navdušenje, ogorčenje, energijo, ki se izraža na vaših obrazih, videli bi naši nasprotniki, da je ves njihov odpor proti nam zaman, da naša pravda mora zmagati. Dosti nas je tu, ali za nami stojijo še drugi. Ta množica brzojavnih pozdravov nam priča, da so z nami ne le vsi Slovenci, ampak tudi naši slovenski bratje. (Neopisno navdušenje, živio-klici, ploskanje). Došli so pozdravi iz vseh krajev, kjer bivajo Slovenci, Hrvatje in Čehi — od Kotora do Prage. (Ponovni pojavi navdušenja).

Na to je predsednik čital došle pozdrave:

PRAGA — Imenom kralovské Prahy vyslovuji bratrskému národu slovenskému a chorvatskému v Přímoří a jeho snaham na zřízení národních škol slovanských nejvělejší sympatie a přejí dnešní schůzi plného zdáru. — Starosta dr. Groš.

PRAGA. — Hrabrim bojovníkom za sinje morje — kličemo naprej do zmage! — Za Adriane: Mačkovšek.

ZAGREB. — Diveči se vašoj junačkoj borbi, kličem: življenjski poborniki svete materinje hrvatske i slovenske riječi. Složno naprijed!

Dr. Amruš, načelnik (župan).

ZAGREB. — Iz vaše borbe niknuti će sloboda Slovenaca i Hrvata.

Zastupnici dr. Šurmin i dr. Lorković.

ZAGREB. — Želimo sretan uspjeh vašem djelovanju za korist zajedničke hrvatske slovenske stvari u Trstu i Istri.

Uredništvo „Obzora“.

ZAGREB. — Naprijed, braćo, proti lažnoj kulturi! Istina i pravda mora pobijediti.

Uredništvo „Novosti“.

ZAGREB. — Pravednu borbu vašu s najvećim simpatijama prati hrvatska napredna omladina. Novak, predsjednik.

ZAGREB. — Uščuvajte Trst Slavencstvu! Dok jezik živi — narod živi. Dom prosvjete, škola je najbolji bedem u narodnoj borbi. Dalmatinski akademičari.

ZAGREB. — Ne popustit ni za vlas — ustrajnost je nama spas.

Istarski akademičari.

ZAGREB. — Istarskoj i tršćanskoj braći u njihovoj žilavoj borbi naše simpatije. Ustrajno naprijed za prvi uvjet narodnoga napretka: za narodno školstvo.

Akad. društvo za pouku analfabeta.

ZAGREB. — Pozdravljamo borbe hrvatske i slovenske narodne svijesti na Jadranu. — Hrvatsko akademsko potporno društvo, Dragan Novak, predsjednik, Kovačić, tajnik.

ZAGREB. — Prateći najživljom simpatijom orijašku borbu braće Hrvata i Slovenaca za obranu djedovine na žalu jadranskoga mora, želimo najljepši uspjeh današnjem sastanku. — Za Starčevićevu stranku prava: dr. Mile Starčević, predsjednik.

ZAGREB. — U borbi za hrvatstvo protiv talijanske nasilne invazije, ne uzmičite! Uz vas su Bog i svi Hrvati! Živjeli Slovenci i Hrvati!

Klub Cirilo-Methodskih Zidara. ZAGREB. — Ustrajte u narodnoj borbi! Dolje tlačitelji hrvatstva!

Organizacija Starčevićanaca akademičara.

ZAGREB. — Oduševljeno pozdravljamo vaš rad, naprijed za prosvjetu našega naroda! — Knjižara Cirilo-Methodijska. Simunić.

ZAGREB. — Oduševljenim borcima za pravo slovenskih i hrvatskih škola, pridružujemo se i mi, šaljući vam izraze solidarnosti, jer ćemo tako radeći u istinu moći da ostvarimo ideal svih poštenih Slovenaca i Hrvata, to jest ujediniti sve hrvatske i slovenske zemlje u okviru monarhije u slobodnu državu Hrvatsku. — Starčevićanska organizacija učiteljske graditeljske i obrtne škole.

ZAGREB. — Učiteljski pripravnici zagrebačke učiteljske škole šalju sakupljenim Slovencima i Hrvatima pozdrav uz poklic: naprijed sa slovenskim školama do ujedinjenja u slobodnoj i nezavisnoj kraljevini Hrvatskoj. Živio slovenski Trst!

ZAGREB. — U borbi je spas. Naprijed vrlj borioci za naše pravice. — Simunić, upravitelj Hrv. poljodjelske banke.

ZAGREB. — Vaša borba za najsvečija narodna prava, neka urodi najboljim uspjehom. U duhu s Vama. — Pučka prosvjeta, Dr. Ortner.

ZAGREB. — Udržite borbu za svetu narodnu stvar. Pobjeda je sigurna. Zdravo! Članovi hrvatskog kazališta u Zagrebu.

ZAGREB. — Ustrajte u borbi sa neprijateljem hrvatskih i slovenskih svetinja. — Mihaljević, Sertić, Mužević, Mrazović, Krivačić.

PETRINJA. — Oduševljeno pozdravljamo sakupljene slovenske i hrvatske skupštinare! Stoje, uz geslo: „Hrvatska Hrvatima i Slovencima“ čvrsto i nepokolebivo i otimajte hrvatsku i slovensku djecu iz talijanskog ždrijela, a u toj će vas borbi pomoći Bog i Hrvati! Živjela tršćanska i istarska braća! — Hrvatski učiteljski pripravnici.

VARAŽDIN. — Naprijed hrabro za dom i rod; kličite predsjednik Saveza hrvatskih pjevačkih društava — Milan Krešić.

NOVAGRADIŠKA. — Vaš zahtjev, da se hrvatskoj i slovenskoj djeci dadu škole poduprijeti ćemo uvijek najpripravnije. — Iveč Kramarić, načelnik, Gjuro Semac, blagajnik.

SPLIT. — Niste osamljeni u narodnoj borbi za vašu prosvjetu. Pratimo ju oduševljenjem za konačnu pobjedu. — V. Milić, zastupnik.

SPLIT. — Hrvatскоj i slovenskoj braći u Trstu, sakupljenju na današnjoj skupštini, da naglasi sveta prava na škole i naobrazbu u materinjem jeziku proti ugnjetavanju „kulturnih“ barbara, želi ustrajnost i žilavost, te vam se pridružuje, odobrava i bodri vas — Hrvatska Čitaonica.

DUBROVNIK. — Naprijed slovenska omladino, starčevićanska mladost je s tobom! Za starčevićansku akademsku mladost: Caput, pravnik.

DUBROVNIK. — Borcima za narodna prava starčevićanski radnici kliču: ustrajte! — Hrvatska radnička zadruga.

DUBROVNIK. — Slovenac i Hrvat, uvijek brat i brat! — Glazbeno društvo Gundulić.

MAKARSKA. — Današnju skupštinu Hrvata i Slovenaca u ime ovamošnjega pučanstva bratski pozdravlja i želi najbolji uspjeh, te vam kliču: ustrajte braćo, u rodoljubnoj borbi, a cijeli narod stoji uz vas! — Općinsko upraviteljstvo.

ZADAR. — Naprijed neustrašivo i nepokolebivo za materinsku riječ i prava zajedničke naše domovine! — Profesori hrvatske gimnazije.

SUTIVAN. — Živjeli borioci za Slavenstvo Trsta! Ustrajte, mi smo s vama, pobjeda je naša! — Načelnik Radmilović, Manzoni, Starčević, Markov, Lukšić, Vladislavić, Definis, Ivanović, Vj. Palavrsić, Nazor, Vrsalović.

KORČULA. — Pozdravljamo današnje skupštinare šaljući im bratsku čestitku u pravednoj borbi za svetu materinsku riječ. — Hrvatska Čitaonica.

KORČULA. — Neustrašivo, braćo, naprijed za mili naš jezik. Nek protivnik vidi, što mogu složni Slovenac i Hrvat. — Pjevačko društvo.

KURČULA. — Pozdravljamo današnju skupštinu slovnih Hrvata i Slovenaca na obranu materinske riječi, želeći, da njihov teški rad urodi dobrom plodom na korist cjelokupne hrvatske domovine. Složno braćo naprijed! — Općina (županstvo).

KORČULA. — Duhom prisustvujemo današnjoj skupštini, te pozdravljamo neustrašive borce za svetu materinsku riječ. Ustrajte, braćo, junački, na strah vragom. Zdravo! — Hrvatski Sokol.

MILNA. — Ustrajte u borbi! Pridružujemo se bratskim pregaocima na obranu prava na školskom polju tamošnjih Hrvata i Slovenaca. — Hrvatski Skup.

MILNA. — Na pravedne zahtjeve tamošnjih Slovenaca i Hrvata u pokretu za narodne škole pridružujemo se uz bratski oslon. Pozdravljamo skupštinu! — Seoska blagajna.

MILNA. — Bratskim oduševljenjem pridružujemo se vašem pokretu na uhar narodnih škola. — Općina.

KASTELSUČURAC. — Ko radi, taj i izradi! Naprijed složni za materinsku riječ! Živjeli — Općina.

KASTELSUČURAC. — Ustrajte za svoje pravice, a bog će i ljubav bratska pomoći. — Društvo Vitez Sv. Jurja.

OMIŠ. — U ime amošnjeg pučanstva želi uspjeh energičnoj borbi za sveta prava slavjanskog naroda.

Općinsko Upraviteljstvo. KASTELSUČURAC. Napried složno za narodna prava pouzdanjem pobjede u borbu vodite! Štionica Putalj.

KOTOR. — Pozdravljamo odlične borce svesrdno. Neustrašivo naprijed složnim bratskim radom.

Kanonik M. Milošević. OMIŠ. — Ustrajte u borbi za narodnu školu, s Vama biće Bog i hrvatski narod.

Rados, Franceschi, Perišić Iv., Sperac P., Lozančić Vjekoslav, Peranić P., Franceschi Iv., Pavišić Kr., Franceschi P., Benković Vl., Franceschi G., Grubišić O., Jozić Iv., Franceschi J., Velić Iv., Celemin M., Marušić J., Skrivanić M., Stanić J., Vukusić J., Vukasović A., Grubišić.

BUZET. — Pridružujemo se prosvjedu proti zanemarivanju uzgoja naše djece u narodnom jeziku. Živjela narodne škole i borioci za iste, a ogorčenje nek ustraje napram protivnicima. — Glavarstvo Općine, Posujilnica, Hrvatska Čitaonica, Gospodarsko društvo i Čitaonica u *Strpedu* te Zemljoradnička prosvjeta u *Sv. Martinu*.

PAZIN. — Vašoj borbi za narodnu školu pridružuju se hrvatski i slovenski zastupnici Istre, želeći Vam da se ispune više nego opravdane vaše i naše zahtjeve. Ogorčenjem pa prosvjeduemo proti narodnom neprijatelju, kojemu je svako oružje sveto, da bi zapriječio naš kulturni napredak! Živjeli tršćanski borioci!

Hrvatski i slovenski zastupnici Istre.

PULA. — Mlada vojska svedjer pripravna pridružuje se narodnom zahtjevu glede narodnih škola. — Hrv. omladina.

Sv. PETER. — Želim ispunjenje opravdanih vaših zahtjeva, koje „cultura“ nekulturno prieci. — Dr. Poščić.

CRES. — Živili borioci za narodna prava! kliču zapušteni Cresani. — Čitaonica.

PULA. — Davna nepravda mora prestati, Slaveni moraju obezbijediti svugdje svoj narodni opstanak. — Dr. Zuccon, nar. zastupnik.

PULA. — Sunce prosvjete nek grije Slavjane! Skladno radimo za veličinu slavnog imena mile otačbine. Napried hrabri sinovi, sveti su vaši zahtjevi. Škole su nam luč budućnosti. — Predsjedništvo Dalmatinskog Skupa.

PULA. — Slavensko nam sveto pravo za narodne škole ostvarit se mora. — Čitaonica.

PULA. U borbi za postignuće škola, predvjet svakog napredka ne popustimo; ne dajmo raznarodjivati našu krv, a prisilimo vladu na vršenje njene dužnosti. — Narodna radnička organizacija.

PULA. — Sramotna oporba Talijana nesmjie zaustaviti naše borbe za narodne škole. — Cirilo-Methodska podružnica.

PULA. — Borba nas jača, a ustrajnost će nas dovesti do cilja. U boj za narodne škole, nepopustljivi stupajmo naprijed! — Sokol.

OPATIJA. — Borbu, koju ste započeli za naša prava priključujemo se, kličući vam živjeli! — klub Trinajst.

OPATIJA. — Samo naprijed — ne bojmo se nikoga! — Baša.

OPATIJA. — U vašoj teškoj borbi za elementarna ljudska prava stojimo odlučno uz vas, te vam želimo najljepši uspjeh. Prosvjetom k slobodi! Živjeli Slovenci! — Rajčić, Rabar, Peručić, Jakac, Car, Tomašić, Fiamin, Jelušić, Justo Pavao, ? ? Matetić.

BRNO. — U vašoj junačkoj borbi proti otimačima najveće svetinje naroda našega, nijeste osamljeni! Svaki rodoljub, u kojem teče slavenska krv za vašu je stvar, zato naprijed jer je pravica na našoj strani. Živjeli! — Jugoslavensko djaštvo v Brnu.

LJUBLJANA. — Z vami u borju za pravice našega obmejnega šolstva. — Kranjsko napredno mlajše učiteljstvo.

LJUBLJANA. — Še mi za vami bomo stopili na branik našega šolstva! — Ljubljanski napredni učiteljsčnik.

LJUBLJANA. — Ne omagajte v trdem boju za slovensko in hrvatsko šolstvo v Primorju. V tem krutom boju niste osamljeni, vsa Slovenija spremlja z občudovanjem vašu prizadevanja za to pravičnu stvar. — Narodno ljubljansko učiteljstvo.

LJUBLJANA. — Na svoji zemlji bodi edinole Slovenec gospodar! Slovencem

povsodi narodnih šol! Ustrajajmo in zahtevajmo jih z vso odločnostjo. — Podkrajšek.

KRŠKO. — Tržaški Slovenci, vi ste nam vzor v boju za narodne pravice. — Sokol — Krško.

IDRIJA. — Neustrašeno naprej za kulturne zahteve slovenskega ljudstva. — Gangl.

MARIBOR. — V boju za narodno šolstvo vas spremljajo najiskreneje želje in simpatije vaših severnih bratov, ki bi jejo kakor vi obupen boj za slovensko šolo. Želeč vaši veličastni manifestaciji obilo vspeha pozdravlja vaš shod najiskreneje za krajevni odbor narodne stranke v Mariboru. — Dr. Vlad. Sernek.

KRANJ. — Vstrajajte pri težavnem delu in zmaga je vaša. — Luznar, Rus.

BLED. — Pozdravljamo vaš shod in kličemo: vztrajno naprej v boju za slovenske šole in naše pravice. — Bralno društvo.

POSTOJNA. — Pridružuje se sklepom shoda po zakonu opravičeni zahtevi — Mesto Postojna, Pikel župan.

CELOVEC. — V duhu pri vašem impozantnem zborovanju kliče vam več celovških Slovencev: Složni v boju za slovensko deco! Živeli tržaški Slovenci! — Odvetnik Müller.

KOZINA. — Uradno zadržan udeležiti se današnjega shoda, kličem vrlim ležencem, naj današnji shod donese začeljeni vspeh slovenskemu zatiranemu narodu v dosego svojih šolskih pravic. — Općina Materija, Katalic župan.

CELOVEC. — Naša mladina je naša bodočnost, zato neizprosno boj sovražnikom naše mladine na jugu, kakor na severu. Ne udajmo se! — Dr. Brejc, Grafenauer.

KRŠKO. — Pogumno naprej, zmaga mora biti naša. — Pedagoško društvo Krško.

KRŠKO. — Po paragrafu 19. državnega osnovnega zakona so vsi avstrijski narodi jednakopravni. Vsak narod ima pravico svoj jezik čuvati in gojiti. Opravičena je torej zahteva Slovencev in Hrvatov v Primorju po narodnih šolah. — Županstvo Krško.

KOMEN. — Pridružujemo se vašemu protestu. — Komenski naprednjaki.

KORMIN. — Krepko naprej za pravice Slovenstva. Dati nam morajo, kar je našega. Živijo slovenske šole Primorja in Trsta! — Korminski Slovenci: Garvas, Erjavec, Raš, učitelji. Erzetič, Pšeničnik, veleposestnika.

LESCE. — Niste sami! Mi z dušo in telom z vami. — Semrl, učitelj; Schrey, krajni šolski nadzornik; Ivan Zark, župan.

KRANJSKAGORA. — Neustrašeno v boj za slovenske šole. Pravica mora zmagati! — Županstvo Kranjskagora.

VOZENICA. — Ven s slovenskimi šolami za primorske Slovence! Sramota kulturni Avstriji. — Slovenci iz marnberškega okraja!

GORICA. — Nar. napredna stranka na Goriškem se pridružuje tržaškim bratom na današnjem shodu in z njimi enakega duha zahteva slovenski mladini slovensko ljudsko, srednjo, visoko in strokovno šolo. Ne odnehajmo, dokler ne dosežemo! — Predsednik izvrševalnega odbora Gabršček.

CELOVEC. — Med koroškimi trpini pozdravljamo tržaške Slovence v boju za naše pravice. — Dr. Gosak.

VELIKOVEC. — Izrekamo tržaškim Slovincem najgorkejšie simpatije v njihovem boju za narodno šolstvo. Vaša stvar je naša stvar. — Kanonik Pesek, župnik Treiber, Dobrovec, učitelj.

PODGRAD. — Višje jeze kakor stavijo našim valovom na pot, strašnejša jim bude povodenj, ko jeze porušimo. — Gospodarsko društvo v Podgradu.

PODGRAD. — Če bi že res bilo, da Bog visoko, a car daleko, vsaj vaše žuljave pesti so blizu, vrlj borioci ob Adriji! — Posojilnica v Pogradu.

PODGRAD. — Pogumno naprej, da sovražnika pobijemo, na vse kraje razkaidimo, kakor veter cestni prah. — Županstvo.

PODGRAD. — Današnjemu zborovanju najveć vspeha. Na zdar! — Škof, Mahnič, učitelja in Omahen, učiteljica.

PODGRAD. — Tisoć vsklikov proti nebu, da se stresajo vrhovi, da se zbujujo valovi, zbujujo iz sanj globokih, in še v polsnu govoriijo, niso to li oni glasi, oni glasi iz davnine, ko po meni hrastov brod, vozil je slovenski rod? — Gorska Vila v Podgradu.

PODGRAD. — Junaki ob Adriji, ukrotite že zmaja, ki nam pozira že leto za letom tisoće naših otrok. — Ženska Ciril-Methodova podružnica.

PODGRAD. — Kultura, ako še tako visoka, ki se pa vsiljuje, je vlačuga; to naj pomislijo oni, ki se jih tiče. — Čitalnica.

PODGRAD. — Če le Ljubljana vsega slovenstva ljubezen, je Trst vsega slovenstva ponos! — Moška Ciril-Methodova podružnica.

GRADEC. — Vrlim narodnjakom najprisrčnejše simpatije. — Društvo „Triglav“, Gradec.

NABREŽINA. Pridružujemo se vaši današnji opravičeni zahtevi ter kličemo: krepki naprej! — Županstvo Nabrežina, Caharija.

NABREŽINA. — Vašej plemenitej zahtevi za šole v materinim jeziku, v katerih je bodočnost vseh nas, pridružuje se ter kliču: ustrajajte, pravica, resnica in človekoljubje mora zmagati. — Udje Javne ljudske knjižnice, Nabrežina.

AJDOVŠČINA. — Manifestantom za kulturne zahteve primorskih Slovencev pridružuje se navdušenjem — Općina Ajdovščina, Kovač, župan.

AJDOVŠČINA. — Junaški slovanski straži ob Adriji želi popolno zmago v pravičnem boju za slovansko šolstvo. — Sokol, Ajdovščina.

AJDOVŠČINA. — Za slovansko deco slovanskih šol, S to zahtevu stojimo nepremično z vami. — „Nar. del. organizacija“, Ajdovščina.

AJDOVŠČINA. — Boj za kulturne zahteve primorskih Slovanov naj nas zjedini uje v nepremagljivo falango; mi smo z vami. — Društvo „Edinost“, Ajdovščina.

AJDOVŠČINA. — Ciril-Methodovi podružnici v Ajdovščini se pridružujeji bratom v borbi za narodno šolstvo. — Odbora.

AJDOVŠČINA. — Edini z vami v borbi za slovansko šolstvo zahtevamo slovenskih šol povsod, koder prebiva slovanski rod. — Rokodelsko društvo, Ajdovščina.

KOPER. — Šole so rešitev našega naroda, zato neizprosni v borbi za nje. — Županstvo Dekani, Piciga, župan.

KOPER. — Kar nam že sto let odrekajo, morajo nam dati, drugače boj do skrajnosti. — Podružnica Sv. Cirila in Metoda.

CELJE. — Za vami tržaški bratje stoji ves slovenski narod od Mure do Adrije. Narodna šola je bodočnost naroda, zato vstrajajte v težkem a častnem boju. „Narodni Dnevnik“.

SEŽANA. — Sodeć s pedagoškega stališča moramo imeti za svoje otroke slovenske šole. Le pogumno naprej do cilja! — Sežansko učiteljsko društvo.

CELJE. — Slava vam neumornim bojevcinom! Naprej v dosego naših skupnih ciljev! Za zbrane tukajšnje rodoljube — Stelcer.

KOPER. — Vrlim boriteljem na šolskem polju naše priznanje. — Pevsko društvo „Žrinski“ Dekani.

CELJE. — Obćudujuć giganski boj tržaških Slovencev za njih pravice na političnem in kulturnem polju; obćudujuć osobito njih skoro nadćeloveško vstrajnost v večdesetletnem boju za slovensko šolstvo, jim kličemo: Ne se upogniti, ampak klicati vedno glasneje po pravici, ki se jim mora dati. — Za Izvrševalni odbor narodne stranke: dr. Vekoslav Kukovec, deželni poslanec.

CELJE. — Obćudujemo vašo vstrajnost v boju za izobrazbo naroda, skozi boj do zmage kliču — Bralno društvo „Naberje“.

CELJE. — Živeli bojevnikj narodne šole! — Klub slovenskih naprednih akademikov.

CELJE. — Uverjeni bodite vsestranske podpore naše! — Politićno društvo „Naprej“.

CELJE. — Naprej za pravice slovenskega jezika! — Celjski Sokol.

CELJE. — Kakor groma tresk doni danes glas Slovencev od Drave pa do sinje Adrije. Enakopravni hoćemo biti! — Obće slovensko obrtno društvo Celje.

CELJE. — Rama ob rami se z vami boreć za naroda pravice, ustrajamo v tej borbi tudi me — Celjske Slovenke.

CELJE. — Od dobrega narodnega šolstva je odvisna naša bodočnost. Sijajno zmago želi tržaškim Slovincem v junaćkem boju za slovenske šole. — Zveza slovenske napredne mladine na Štajerskem.

CELJE. — Borilcem za narodna prava kliču slava! — Serdoć.

SEŽANA. — Neustrašeno naprej za narodno prosveto! Živjo generali! Vojska je z vami. — Županstvo v Sežani.

SEŽANA. — Pogumno in nevstrašeno v procvet za mladino. — Ognjegasno društvo v Sežani.

SEŽANA. — Ves slovenski narod kliču po izobrazbi v svojem jeziku. Vaše zahteve so naše zahteve. Le pogumno naprej! — Zorislava.

SEŽANA. — Tržaški Slovani le naprej v boj za narodna prava na šolskem polju v vsej Primorski, dokler napoći dan zmage. Narod je z vami! — Čitalnica.

SEŽANA. — Se strinjamo z vami za bodočnost naše mladine. — Vzajemno podporno društvo za zavarovanje goveje živine v Sežani.

SEŽANA. — Le vztrajno naprej po začrtani poti za drago nam mladino. — Učiteljstvo sežanske šole.

SEŽANA. — Pridružujemo se tudi ni tem nad vse opravičenim zahtevam in ključno sledeč vašim korakom: vspodbujevalni naprej! — Županska Zveza na Krasu. Predsednik Vran.

SEŽANA. — Nestrpno pričakujemo enakopravnosti. V boj proti zavrtni nakani naših narodnih sovražnikov! — Od skupnih društev v Kreppljah.

Dr. Slavik je zaključil zborovanje, reši: Naši nasprotniki naj nas le tlačijo, naj le kopicijo naprej krivico na krivico proti nam, ali to bo imelo le ta vspeh, da se tistemu čutstvu, ki se je ima proti svojemu pol. nasprotniku, pridruži še zaničevanje in srd. In to provzroči, da bomo še bolj energično naskakali in se s tem povspeši odločilna faza, odločilna bitka, ki nam mora prineseti zmago!

Po teh navdušenih efektnih zaključnih besedah je množica pevaje „Hej Slovani“ in vsa vshičena zapuščala dvorano.

Slovenskim trgovcem. Teh par vrstie je namenjenih vsem trgovcem in obrtnikom, posebno pa izventržiškim. Koliko se je že pisalo, prosilo in rotilo naše trgovce, naj se v svoji trgovski korespondenci vedno poslužujejo le svojega slovenskega jezika.

Vse te prošnje pa so izdale zeló, zeló malo! Kakor pred 30 leti, tako se še danes pehajo naši trgovci v tem, kako bi bolj nemško arili in lahončili v svojem dopisovanju, tržakiški tvrdkami. Nam je poznanih več konkretnih slučajev, v katerih se neš trdi „Slovenec“ (tu ne mislimo lista „Slovenec“) dobrika lahonškemu mogočniku s tem, da mu dopisuje v laškem jeziku — katerega naš človek niti od daleč ni zmožen!

Italijani se temu pehanju v resnici le rogajo in marsikak ščavo pada na račun slovenskih — bedakov!

Zbirko dokazov o takih naših neumnih trgovcih hranimo in jo, ako se to nespametno postopanje ne neha, objavimo.

Slovenski svet naj izve, kateri so take mežje in naj ob dani priliki obračuna ž njimi. Nas je že sram, da moramo povdarjati in prinašati vedno eno in isto pesem o nespametnosti nekaterih slovenskih trgovcev in čudimo se, da teh ljudi vkljub vsem napadom — ni sram!!

Podpisana priporoča svojo dobroznano gostilno **Pri stari breskvi** v ulici Belvedere št. 17, kjer toči najboljši KRAŠKI TERAN, istrsko črno in vipavsko belo vino. Domača kuhinja Postreže ob vsaki uri z mizlimi in gorkimi jedili Postrežba točna. — Cene zmerne.

Za obilen obisk se priporoča udana **Josipina Fišer gostilničarka.**

Dnevnik „EDINOST“ v Trstu

je založil naslednje knjige:

1. „Vohun“. Spisal J. F. Cooper. — Cena K 1-60.
2. „Tri povesti grofa Leva Tolstega“. — Cena 80 vin.
3. „Kazaki“. Spisal L. N. Tolstoj. Prevel Josip Knaflič. — Cena K 1-60.
4. „Prva ljubezen“. Spisal Iv. Sjergjevič Turgenjev. Prevel dr. Gustav Gregorin. — Cena 1 K.
5. „Poljub“. Povest iz gorskega češkega ljudstva. — Spisala Karolina Světa. Prevel F. P. Cena 80 vinarjev.

Posljalja se le proti povzetju ali naprej poslanemu znesku.

Vse knjige se dobivajo v tiskarni „Edinost“ in v vseh knjigarnah po Slovenskem.

Posljalna posamezne knjige 20 vinarjev.

.. Odlikovana krojačnica ..

August Štular

Trst, Via delle Poste št. 12, I. nad.
(ZRAVEN GLAVNE POŠTE)

Jzvršuje vsakovrsne obleke najnov. mode (od 50 K naprej) in vsakovrsne uniforme.

Bogata zaloga tu- in inoz. blaga in vseh predmetov, spadajočih v krojaško obrt.

Naročbe se izvršijo točno in se dostavljajo na dom

DELO SOLIDNO

Karl Babuder

Prodajalnice manifakturnega blaga - TRST - ulica Vincenco Bellini št. 11 (vogal S. Caterina)

Velika izbira potrebščin :: za zimsko sezono.

Fuštanj, Lawn-Tennis, perilo, pletenine, srajce, ovratniki, ovratnice, nogovice in rokavice, **kakor tudi drobnih predmetov in moderni okrasiki.**

Velika skladišča manifakturnega blaga in konfekcij za gospode, gospe in otroke.

Plačilo na obroke.

M. B. Katz

TRST - ulica Sanità 16, II. nadstr.

Podružnica v Gorici, ulica Alvarez 3, I. n.

Avt. civilni zemljemerec

Kristjan Pertot

Ima svojo pisarno v Trstu v ulici della Caserma št. 5, II. nadstropje.

Priporoča se slavnemu občinstvu kot edini slovenski zemljemerec.

VINO

istrsko, najboljšje vrste, naročiti je le pri trdku **Václav O. Valeš**

Pazin (Istra) - Zmerne cene - Vzorci zastoj.

Trgovci z vinom na veliko dobijo popustka.

Namnanjam slavnemu občinstvu, da sem na novo preuredil **DOBROZNANO PEKARNO** v ulici Ferriera št. 37 (vogal Via Conti), kjer se dobi večkrat na dan vsake vrste svežega kruha od 40 vinarjev naprej, raznovrstnih slaščic, blakotov ter o priložnosti praznikov Vseh svetih bogato zalogo fav lastnega izdelka po 3 krozi 40 vinarjev kilogram. Postrežba na dom za družine in javne lokale. — PRODAJA MOKE OD NAJBOLJŠIH OGRSKIH MLINOV.

Udani **JOSEF ČERNIGOJ.**

Umetni : fotografični ateljè

pri sv. Jakobu - TRST. pri sv. Jakobu - TRST.

ulica Rivo št. 42 (pritličje)

Izvršuje vsako fotografično delo, kakor tudi razglela, posetke, notranjost lokalov, porcelanase plošče za vsakovrstne spomenike itd. itd.

Posebnost: Povečanje vsakatero fotografije.

Radi udobnosti P. N. naročnik sprejema naročbe in jih izvršuje na domu, eventualno tudi znanj mesta.

Zaloga cementa PORTLAND

hidravličnega apna, sadrovine in cementnih plošč

SILVIO MALOSSI

Trst, ulica dei Gelsi št. 3. Telefon 18-89.

Vinarska in gospodar. zadruga v Dornbergu pri Gorici — ima na mnogo tiseč hektolitrov najzibornejšega vina — med tem tudi sladkega á la „prosekar“. — Na zahtevo se služi z uzorci.

Pozor! M. LEVI Pozor!

Trst - Via delle Beccherie 22. vrata št. 13

Kupuje rabljeno pohištvo, ponošene obleke in šivalne stroje. Pisati dopisnico. Pride sam na dom.

Matej Stoppar :: Trst

naznanja cenj. odjemalcem, da je :: po dokončanem delu restavriranja vsled požara, odprl na novo urejeno

pekarno in sladščičarno

TRST, ul. San Giacomo št. 17 (Corso)

Ob tej priliki preskrbi se slaščičarna z najboljšimi likerji. Prava posebnost v izdelovanju slaščic jamci, da bo imela prodajalnica vedno na razpolago izvrstne potice, torte itd.

!! Poziv za noveletna voščila !!

Prosimo vse naše cenj. inserente naročnike, čitatelje in sploh vse one osebe, ki želijo vrstiti v našem listu .. NOVOLETNO VOŠČILO za dan novega leta, naj se pravočasno podpisane, ker prekasne naročbe ne bomo sprejeli, ako ne bomo imeli prostora v listu.

Inseratni odd. „Edinosti“.

xx Odprla se je xx

nova gostilna „Carmen“

v ul. del Toro 18 in ul. Boschetto 4

Marčno pivo prve vrste in Spaten iz zaloge F. VOLPICH. — Istrska in dalmatinska vina in teran. — Domača kuhinja vedno preskrbljena z vsakovrstn. jedili.

Priporoča se udana **Marija Vascellari.** lastnica

Oglase, poselana, osmrinice, zahvale, male oglase in v obče kakoršnokoli vrste oglasov sprejme „Inseratni oddelek“ v ulici Giorgio Galatti št. 18 (Narodni dom) polnadstropje, levo. Urad je odprt od 9. zjutraj do 12. le od 3. do 8. popoldne. Po noči se vsprejema v „Tiskarni Edinost“.

V krojačnici Amalija Podgornik

Trst, ulica Farnoto št. 40

odlikovani z diplomo na razstavi malih obrti, izvršujejo se obleke za gospe in sicer po zadnjih uzorcih in parižkem kroju. Paletots, Blouses in pisne obleke. Cene zmerne. Sprejmejo se gospice v poduk proti mali odškodnini.

Ni treba več užigalic!

— En sam pritisk provzroča ogeaj!

Imperator

Zopni užigalice in oo enega elegantna, najfinejša niklovana, jednostavna, a vrlo praktična stieljka, se prilagati absolutno varno, traja mnogo let. Cena 1 komad K 3.—, 3 komadi K 8.25, 6 komadov K 15.— Polez vsakega komada natančen opis. Posljalja se proti naprej poslani dotični svoji franko, ali pripravljeno (85 vinarjev ved.)

Exporthaus Königsberg 607 Oorska

Slovinci Trsta in izven Trsta!

ZA BOŽIČ! POZOR! ZA BOŽIČ IN NOVO LETO!

Prva dalmatinska žganjarna v Trstu

ulica Carlo Ghega št. 10

: GAJO BONEFAČIĆ :

ima na razpolago veliko izbero raznih najfinejših likerjev in dalmatinski tropinovec po najnižji ceni.

Pridite Slovenci in bodete lepo sprejeti v vašem materinem jeziku.

Zastoj in poštnine prosto

posiljem na zahtevo vsakemu posejdnika.

gramofona

ali onim, ki si žele istega nabaviti, moj ilustrovani cenik, kakor tudi največji ukusno izdelani s portratimi naših najpriljubnejših umetnikov prevedeni popis plošč, najbolje uspešnih hrvatskih, slovenskih, srbskih, bosanskih, turških kakor tudi internacionalnih komadov.

Najboljši nabavni vir za plošče in gramofone, ker se ne omejujem samo na en izdelek, ampak imam v zalogi več prvovrstnih izdelkov.

Prodaja po najnižjih tovarniških cenah.

Siaro plošče zamenjavam.

Zaloga perer, membran, igel i. t. d.

Lastna delavnica za poplave.

M. DRUCKER.

Ilica 39. — ZAGREB. — Ilica 39.

Vendar moramo reči, da sloni danes naša glavna moč v delavskih masah. Ali, kakor ni ne moremo misliti naređa, ki bi obstojal iz samih višjih slojev, tako ne more živeti narod iz samih proletarcev. Potrebno nam je torej v Trstu tudi močnega srednjega stanu. Imamo trgovce, obrtnike, odvetnike, uradnike, gostilničarje itd. Vendar bi mogli še marsikak naš trgovec, marsikak obrtnik, najti tu lepo eksistenco.

Tako r. pr. nimamo danes še svoje trgovine z galanterijskim blagom. In vendar bi taka trgovina prosperovala. Potrebna nam bi bila trgovina s steklenino, orodjem, trgovina z železnicami itd.

Imamo eno knjigarno, ki zadebča za sedaj; imamo eno boljšo konfekcijsko trgovino, ki za sedaj tudi zadebča; imamo enega klobučarja, kateremu bi bila sedaj tudi nevarna vsaka taka nova trgovina; imamo jestvinčarje in gostilničarje dovolj. Vsi ti se morajo naprej okrečiti. Sicer pa je gotovo ni niti ene trgovske stroke, v kateri ne bi bilo možno, da najde svoje eksistenco več in varljiv trgovec, ki ima seveda na razpolago tudi primerne kapitala.

In pri tem nam je, — to povdarjamo še posebej — popolnoma vseeno, ali je dobitnik Slovenec, Hrvat, Srb ali Čeh, samo da je Slovian!

Imenovanji Absolvirana tehnika Ramiro Drasco in Erganij Mora sta imenovana stavbenima eleveoma na c. kr. poštne in brozovnem ravnateljstvu v Trstu.

Občni zbor dijaškega podp. društva v Trstu, ki je bil sedaj s obzoro nesklepčen, se bode vršil ponovno danes dne 18. t. m. zvečer ob 8 in pol uri v „Slovenski čitalnici“.

Upamo, da se te pot občinstvo odzove pozitivno ter stori svojo narodno dolžnost. Kaj nam pomagajo vedne tožbe, da nimamo srednjih šol, ko smo pa tolikanj brazbirni, da ne pomislimo, da za to treba mladine, in da, ako ne podpiramo učeča se mladine, bo tudi ta zrušila študije in šolske klopi bodo prazne.

Lepa je navdušenost za naše srednje šolstvo, a to treba izvrševati tudi v praksi na ta način, da naše slovensko dijaštvo podpiramo!

Saj ravno beda je že mnogim zaprla nadaljnjo pot, da se morali dati slovo nadaljnjemu učenju.

Zato pa pozivljamo še enkrat: kdor je prijatelj naše slov. mladini, naj pokaže to z dejanjem!

Na današnjem občnem zboru lahko stopi z malim prispevkom 2 kron v vrsto podpornikov in členov za naše slov. tržaško dijaštvo.

x Spomenica tiskarjev. Gorški oddelek društva tiskarjev je sklenil in sestavil na izrednem občnem zboru dne 28. nov. t. l. spomenico, naslovljeno vsem lastnikom tiskaren. V tej spomenici so obravnavane finančne razmere tiskarskega osebja. Spomenica poroča, da je položaj tisk. osebja vspešno prestopanega podraževanja živil in stanovanj postal nezdržljiv. Zahteva se, naj se državni poslanci v državnem zboru postavijo proti vedno rastoči draginji in naj urgirajo vsprejetje zakona za svobodo tiska.

Priznati je treba, da so zahteve tiskarskega osebja utemeljene; vendar bi bilo pomembno, da tudi razmere lastnikov tiskaren niso nič kaj vabljive.

Glede omenjenega tiskovnega zakona bi omenili, da leži pripravljen že osem let v parlamentu in da bi bilo v interesu lastnikov kakor nastavljenec tiskaren, da se poslanci končno resno zavamejo za vsprejetje in uredničenje rečenega zakona.

Avstrija je bila še vedno dežela abnormnosti. Tako smo prišli pač do relativno liberalnega zakona o uvedeni sp. šne volilne pravice za državni zbor, vendar nismo prišli še do zakona o svobodi kolportáže, in policija kaznuje z globo, če kdo prodaja na ulici tudi le en iztis lista.

x Proti draginji. Glavni urad obrtnih organizacij delodajalcev v Gorici je odredil obsežna poizvedovanja pri vseh producentih v Avstriji v namen, da se dožene, v koliko vpliva delo, ki je opravljajo delavci male in veleobrti, na konkurenčno moč Avstrije.

Poizvedovanja imajo istočasno služiti v to, da se dožene, kak vpliv vrši delo gorimljenih kakor tudi kmetijskih delavcev, po eni strani na povišek cen živilom in po drugi strani na podražanje izdelkov male in veleobrti.

Rečeni urad se je obrnil s temi poizvedovanji tudi na vse trgovsko-obrtniške zbornice, na obrtniška in kmetijska društva in na one učnjake, ki se bavijo s takimi vprašanji.

Zimski šport v Bohinju. Ker je bilo zadnje dni južno vreme, prihodnje nedeljo desetišče v Bistrici še ne bo odprto, in bode vsled tega vozil prvi zimskošportni vlak iz Trsta na Gorenjsko še-le 25. t. m. in ne že v nedeljo 19. t. m. Pač pa je sankalističe „Belvedere“ že pristopno. Sankanje in vožnje s skiji se torej že lahko proizvajajo.

Jadranska elektrarna Dae 14. t. m. se je vršil na Reki občni zbor družbe za napravo Gačke elektrarne: „Societa Adriatique Electricite“. Na tem občnem zboru se je sklenilo nekoliko spremeniti družbinska pravila ter prenesti glavni sedež družbe z Reke na Subank. To se zgodi na zahtevo Hrvatov. Valed zahteve Hrvatov morajo biti vsi nad-

pisni na prvem mestu v hrvatskem jeziku. Zbor je tudi dovolil, da se po potrebi družbini kapital pomnoži od 4 do 15 milijonov.

Socijalni odsek „Zveze slov. štajerskih učiteljev in učiteljic“ v Celju je razpisal te dni vsemu slovenskemu učiteljsstvu na Štajerskem „Naročilni list“, s katerim se potom odsaka naročajo časniki in knjige ter odlašujejo v mesečnih obrokih, kar jako olajšuje sicer težko breme.

Vse drage tovariše in tovarišice na Kranjskem, Primorskem in Koroškem praviljudno vabimo, da se poslušajo te blagodejne naprave ter zahtevajo takoj naročilni list pod naslovom „Učiteljski socijalni odsek“ — Griže pri Celju Štajersko. Vsakdo dobi dva lista, ki ju naj popolnoma ensko izpolni. Enega naj pošlje nemudoma blagajniku tovarstvu Fran Voglarju v Celje, drugega pa obdrži sam za kontrolo. — Ker je stvar nuja, prosimo, da se požurite! Prepričani smo, da bo zadovoljen vsakdo, kdor poskusi. Več o tem v 51. številu „Učiteljskega Tovariša“.

I. Planinski večer. Srečna je bila misel, za katero se je zavzela trž. podr. S. P. D., prireditelji v torek zvečer res lep družinski sestanek s prvim plan. večerom.

Častno število vrših planincev je posetilo ta večer ter pokazalo, da zanimanje za slovensko turistično, ki se je odprla zlasti z otvoritvijo nove železnice, tudi v nas tržaških Slovencih čvrsto nspreduje. Zanimivo je bilo predavanje našega planinca g. Vek. Kaufsca o planinski opravi. Sij nam je podal med drugim tudi raznih zabavnih slik, kako si predstavljajo nekateri turisti ta sport. Splošno priznanje poslušalcev je bilo najspíše spričevalo predavatelja, da je res pogodil pravo pot. Ker se pa bo to predavanje nadaljevalo in bomo na prihodnjem večeru optani že tudi s palco, podati hočemo pozneje skupno sliko tega predavanja.

A tudi naše planinke pridejo prihodnjč na vrsto, saj je že morda marsikdo občutil nepotrebnost tovor, ki mu je obremenjeval njegov hrbet v službi planinskega kavalirja.

Temu predavanju je sledila vesela vest, da je uprava državne železnice dovolila vsem članom tržaške podružnice S. P. D. znižano vožnjo na progah Trst-Bohinj-Bled-Jesenice. Listki se bodo dobivali pri odboru in vsak se bo moral med vožnjo dobiti enemu sprednjiku legitimirati z društveno izkaznico, da je člen našega društva. Razum tega se uvedejo ob sedeljah in praznikih tudi športni vlaki. Natančnejše podatke o vsem tem v kratkem.

Ko je še predsednik zahvalil predavatelja in vse navzoče planince za vdeležbo, ter črtal krasote našega Bohinja, za katerega se ne pravi večji zimski izlet, je bil oficijelni del tega lepega sestanka zaključen.

V vselem pogovoru je družba ostala še pozno neč skupaj, dokler tudi nje ni pozvala ura na odhod, a vsakega pozdrav je bil: Na svidenja na prihodnjem plan. večeru!

Tržaška mala kronika.

Poskus samomora. — Včeraj zjutraj ob 4.30 je dninar Frau Cappello, star 52 let, iz Trsta, staznujoč v javnem prenočišču, skočil v Kanal iz ul. Vincenzo Bellini. Redar Bonetti je skočil v barko in ga je s pomočjo dveh drugih potegnil na suho. Spravili so ga v bolnišnico. Razlogi so neznan.

Simulant. — Včeraj popoldne je bil na Korzu aretiran dninar Gregorij Vidmar, star 50 let, ki je beračil, držel levo roko za brbotom, tako da se je dozdevalo, da je brez roke. Našli so pri njem 6 kron, katere je goljufi o priberalil.

Tajstveni umor v Miljah. V ponedeljek so domačini naznanili miljski policiji, da je že od par dnij zmanjkal iz hiše 7-letni fantek Massimo Grill. Istega so prevdčarjšnjem našli mrtvega v jarku nedaleč od Milj. Ležal je tako, da se je najpoprej mislilo na umor radi pohotnosti. Razparanje njegovega trupla pa je izključilo to domnevanje in se je doznalo, da je smrt nastala vsled udarce zadanih petom topega instrumenta, ki so stili lobanjo. Radi suma na tem groznem činu so bili aretirani lastni stariši fantka, 30-letni delavec v ladjedelnici Frau Grill in njegova 27-letna soproga Antonija, ter sta bila oba izročena okrajni sodniji v Kopru. Obstoje namreč tehtni razlogi, ki bi dali sumiti, da so stariši tako neusmiljeno pretepli sinčka, da je nastala njegova smrt. Da bi prikrivali grozni čin, bi bili potem spravili truplo tja, kjer so je našli.

Miljsko prebivalstvo pa, na katero je ta dogodek napravil globok utis, v občne verjame, da bi stariši zakrivila kaj takega. Razbremenjujoče za osumljenca bi bilo tudi sledeče: Včeraj zjutraj so 250 metrov daleč od kraja, kjer se je nahajalo truplo, našli kamen, tehtajoč kake štiri kgr, ki je bil umazan

Zaloga ovsa

klaje, detelje in korobačev po zmernih cenah
Trst, ulica Belvedere števil. 19 in ulica del Bosco števil. 14.

Odlikovana pekarna in slaščičarna
z zlato kolajno in križcem na mednarodni obrtni razstavi v Londonu 1909

Acquedotto 15. - Podruž. ul. Miramar 9
naznanja slavemu občinstvu, da ima Prodalnica je tudi dobro preskrbljena z vsakovrstnimi bliskoti posebnost za čaj; ima razne fina vlna in likerje v buteljkah in fine desertne bombone. Sprejema naročila za vsakovrstne torte, kroatante itd., kakor tudi vsake predmete za speči. — Ima tudi najfinjšo moko iz najboljših mlinov po najnižji ceni. BREZPLAČNA POSTREŽBA NA DOM. — Priporočam se za obiln obisk z odličnim spoštovanjem
Vinko Škerk.

Veliki kinematograf BELVEDERE
TRST - ulica Belvedere 19 - TRST

Od sobote 19. do torka 21. decembra:

Veleinteresanten in zanimiv program.

Prvi sedeži 40 st., II. 20 stot. - Otroci in vojaki 10 stot.

Maecen Miloš ..
mizar - Trst - ulica Leo števil. 2

prilporeča slavemu občinstvu
svojo mizarnico.

Izdeluje vsakovrstno, tudi NAJFINEJŠE POHIŠTVO

Adolf Kostoris

skladščič oblek za moške in dečke
Trst, via S. Giovanni 16, I. n.
(zraven Restavracije Cooperativa ex Hasker)

prodaja na mesečne ali tedenske obroke obleke in površnike za moške, perilo itd.

Najdogovornejše cene
POZOR! Skladščiče ni v pritličju ampak v prvem nadstropju.

Oglase treba naslovljati na Inzeratni oddelek „Edinosti“

Pohišstvo **Rafaele Italia**
solidno in elegantno po zmernih cenah
TRST - Via Malanton

„Nova klobučarna“
G. Doplicher

Klobuki iz klobučevine prvih tovarn.
Specijaliteta: trdi angleški klobuki.
Emporij kap za potovanje in za šport.

TRST
Corso št. 34.

Cement - Portland
„SALONA“
Družbe „SPALATO“
Anonimno deln. društvo cementa Portland SALONA.

Letni proizvod: 10.000 vagon.

IZKLJUČNI ZASTOPNIK
Leopold Feiner, Trst

:: Pisarna :: Zaloga Cementa
ul. Carradori 16 Riva Grumula 2
Telefon 605. Telefon 23-30

UMETNI ZOBJE
Plombiranje zobov

Izdiranje zobov brez vsake bolečine
v zobozdravniškem kabinetu
Dr. J. Čermák in G. Züscher
TRST
ulica della Caserma št. 13, II. n.

V odlik. prodajal. obuvala
„Calzoleria Triestina“
Trst, ulica Giosuè Carducci 21

(prej Torrente), dobi se poleg raznih finih čevljev za gospode in gospe sledeče obuvalo po najzmernejših cenah in sicer:

Moški čevlji iz usnja	Boxcalf (za povezati)	Kron 9.60
" " "	Boxcalf (z elastiko)	" 9.60
" " "	Boxcalf Derby	" 10.—
" " "	Boxcalf zap. Triumph	" 10.—

Ravno taki čevlji za dečke 1 krono manj. Vsaki par je iz najfinjšega usnja DELO SOLIDNO.

Specijal. gumij. predmetov

Elastične nogovice, kilni pasi, pasi, irigatorji, sosenzorji, gumijeve rjuhe, ovi za vino, vodo in plin, ovata. — Prodaja in poprava gum. predmetov.

Higijenični predmeti
CENE ZMERNE. CENE ZMERNE.
Federico Steindler, Acquedotto 14.

SPALATO ANONIMNO DELNO DRUŠTVO CEMENTA PORTLAND SALONA

s arjo in da katero so se naši okrvavljeni lajše. Iz tega bi se sodilo, da je bil fantek ubit tam, kjer so ga našli, morda ga je vendarle ubil kak spolno perversni človek.

Koledar in vreme. — Dares: Gracijan škr. (Kvat. sobota.) — Jutri: IV. adv. (Kvat.) ned.

Temperatura včera: ob 2. uri popoldne + 7° Cels. — Vreme včera: lepo. Vremenska napoved za Primorsko: Večtronsko jasno, semtertja megleno. Zmerni vetrovi. Hladno. V začetku še lepo, potem polagoma motno.

Naše gledališče.

Jutri zvečer prikazujejo se na našem odru zopet vedno popularni

„ROKOVNJAČI“

narodna igra s petjem in godbo. Ta dramatisacija krasnega Jurčičevega romana pač ne potrebuje pri nas posebnega priporočila; naslov sam je zadostna reklama. Prejričani smo, da to občinstvo radostno posleglo po tem vžitku, ki ga nudi naše gledališče. Predstava bo stala na oni višini, ki jo je dosegel naš oder. V vlogi Blisza Mozola bo seveda gostoval g. Verovšek. Sedeljuje zbor in orkester Šentjakobke „Čitainice“.

Društvene vesti.

Danes v soboto 18. decembra se vrši plesni venček št. Jakobške „Čitainice“ v dvorani „Trg. izobr. društva“ v ul. S. Francisco 2. Začetek ob 9 uri zvečer. Vstopnina za dame 60 stot, gospode 1 K. — Ker je preskrbljeno za lepo zabavo, nadejamo se velike vdeležbe.

Vojaško veteransko društvo za Trst in okolico bo imelo dne 19. t. m. ob 4. uri pop. srečni občni zbor v restavraciji „Laudon“ (ulica Stadion 10.) z dnevnim redom: Kako stališče naj društvo zavzame naproti napadom lista duhovnika Vusio?!

Nar. delav. organizacija priredi danes ob 7. uri zvečer v prostorih N. D. O., ulica Lavstovoje št. 1/I.

shod

delavcev iz proste luke (c. kr. javnih sklad št.) DNEVNI RED: Dosedanji vapehi gibanja za zboljšanje položaja. Pogovor s tržaškim namestnikom.

DELAVCI! Pridite v polnem številu! Za skupino: Krajnc

„Narodna delavska organizacija“ vabi na

javni shod,

ki se bo vršil v nedeljo dne 19. t. m. ob 9.30 uri popoldne v „Gospodarskem društvu“ (ul. Bole) v Rojanu.

Dnevni red: „Položaj zidarjev v Trstu. Kmetovalci in novo obdajenje vina“.

Na Proseku se vrši v nedeljo, dne 19. t. m. ob 3.30 popoldne sestanek N. D. O. v prostorih „Gospodarskega društva“ na Proseku. Isti velja za Prosek in Kontovej.

Vesti iz Goriške.

x Pozor županstva! Deželni kmetijski urad ima na razpolago še par strojev za drobljenje trtnega ročja. Kakor smo že enkrat pojasnili na tem mestu, služi zdrobljeno trtno ročje prav dobro za pokladanje živine in nadomestuje v gotovi meri seno. Kmetijski urad je že razposlal par strojev, ki so bili kupljeni z vladino podporo, in sicer v Prvačino, Zgonik in Stanjel.

V zalogi je dvoje vrati strojev. Ene gonijo na roko, druge pa z motorjem. Kjer razpolaga kakšna občina s kakim motorjem, dabi lahko dotični stroj.

Žal, da je vladina podpora preskromna, da bi se moglo zadostiti potrebam vseh onih občin, kjer je pomembnejša vena; vendar opozarjamo, da tak stroj lahko služi dvema ali več občinam skupno. Kjer je najza potreba, naj se takoj zgloše pri dež. kmetijskemu uradu v Gorici, ker „kdor prej pride, prej melje!“

x Umetna govilja je razdelil goriški odbor po nekaterih občinah. Bodi povedano, da služijo ta govilja pred vsem za poizkuse, da bi kdo ne pričakoval kar celih vagonov takih govil.

x Iz Kormina. V nedeljo 19. t. m. se priredi božičnica za zasebni ljudski šoli in otroškem vrtcu v Krminu.

x Na deželni kmetijski šoli je razpisana služba strokovnega učitelja v X. plač. razr. (plača 2860). Prošnje je vlagati na dež. odbor do 30. decembra t. l.

Društvo „Ladija“ v Devinu bo imelo svoj redni občni zbor v nedeljo, dne 26. t. m. v hotelu Ples. Somišljeniki dobrodošli!

Smrtna kosa. — V Kazljah je v nedeljo zvečer zatopil svoje oči v večno spanje vri mladenič Viktor Zidar. Blagi pokojnik ostane v trajnem spominu vsem onim, ki so ga poznali ter občevali žujim.

Pogreb pokojnega Viktorja se je vršil v terek zvečer ob mnogobrojni udeležbi. Njegovi tovariši mladeniči so mu položili na krato krasen venec, pa tudi dekleta so mu napravile lep venec. Pevci društva „Dneva ža“, katerega menljiv ud je bil pokojni, so mu peli žalostinke pred hišo žalosti, v cerkvi in na pokopališču.

Preostalih naše iskreno sožalje! Tebi dobri, nepozabni Viktor pa kličemo iz dna srca: Lahka Ti zemlja!

Vesti iz Istre.

Novo društvo. — C. kr. namestništvo je vzelo na znanje pravila novega društva: „Puško društvo Knezgrad“ s sedežem v Lovranu.

Nov kanonik. Kapelan posebnik v Marčani Alojz Andrejč je imenovan kanonikom kolegialnega kapitela v Motovunu.

Nadomestna deželnozbor. volitev v Istri. Na dopolnilni volitvi za deželnozborški mandat velposvetva je bil v sredo v Pazicu izvoljen italijanski kandidat odvetnik dr. Konstanti Costantini. Dobil je 53 glasov.

„Ljudski knjižnici“ v Kozini so darovali: g. dr. Ivo Šorli 3 knjige, g. Milan Klemenc 38 knjig, Mohorjeva družba 71 knjig, g. Iv. Šabec 2 knjigi, g. Anton Petelin, župnik 5 K, g. ca Kristina Dobrila 1.64.

Vsem budi izrečena najpriaznejša zahvala!

Zdravljenje krvi

Čaj „Tisočerni cvet“ (Millefiori) Čisti kri ter je izvrstno sredstvo proti onim slučajem, če peče v želodcu, kakor proti slabemu prebavljanju in hemeroidam. Jeden omet za zdravljenje stane 1 K ter se dobiva v odlikovani v lekarni Praxmayer „Ai due Mori“ Trst, veliki trg

Podpisani naznanjam slavn. občinstvu, da sem otvoril znano gostilno „Pri Valentinu“, Trst Barriera veočla št. 34.

Tecil bom pristna vina. — Dobra domača kuhinja cenj. gostom vedno na razpolago Za obilen obisk se toplo priporoča A. DEKLEVA.

Pekarna na prodaj ali v najem, tudi na poskušnjo. Naslov pove Edinost p. d št. 2202. 2202

Proda se hiša, obsto eča iz 5 prostorov. — Oglasiti se je trgovini pri Vincenzu Zega, ulica Montorsino št. 80, Rojan. 2193

Gostilna „Al Ginnasio“ ul. Squero nuovo 7 ima pijače in jedila prve vrste. Priporoča se slavn. občinstvu za obilen obisk H. Kosič. 1337

Slovinci in Mestjani! Dolžnost je vaša, da se poslužujete le v slovenski brivnici v ulici Sette Fontane 13, za kar se vam toplo priporoča udani Anton Novak — Svojim k svojim! 2057

Josip Stofla mizarški mojster, Trst, ulica Belvedere št. 8, izvršuje vsakovrstna mizarška dela.

Osmica v ulici Panorama v skrajni točki pristni istrski teran lastnega pridelka iz vinogradov, katere poseduje v Istri točitelj vina; po najnižji ceni: 64 vinarjev. Za obilen obisk se priporoča Vinko Lovrenčič hšt. 37. 2181

Gostilničar Kulot „Pri treh prijateljih“ v Gorici, ulica Caserma št. 11, se priporoča z dobro kuhinjo in izvrstnim vinom. 1322

Pozor! Napoljske in sicilijanske testenine, testenine z jajcem, belonjski riž, najfinerje olje, omaka, fini sicilijanski paradajzar. Vse to se prodaja po zmernih cenah v ulici Farneto št. 3.

Poskusite Fi-BOVO KAVO „Salutin“ ki je najkvalitetnejši in najzdravejši kavni pridatek. Dobiva se v vsah najboljših prodajalnicah.

Izvršuje vsakovrstna brušenja Rodolfo Botteri brusar, via Belvedere št 26 Velika zaloga rezilnih predmetov, britev, škarij, nožev vseh velikosti. Vajenec, ki hođi po hišah, nosi devizo z mojim imenom. izbrno in točno po nizkih cenah

Franc Bandel iz Svinega (občina Šmarje) Toči belo vipavsko vino v ulici Veduta Romana št. 26, in sicer po 32 nč., na dom po 28. 2185

Ravno za polovično ceno!!! kakor vsaki prodajalec na okrože prodam nove SINGER-jeve šivalne stroje

Kdor hoče dober zajutrek naj se oglasi pri Antonu Ivančič-u, Trst ulica della Stazione št. 13 kjer dobi gnjat, salami, sir in razne sianine kakor tudi raznovrstna vina in vedno sveže Dreherjevo pivo.

RIHARD NOVAK & C. Pekarna in slaščičarna s prodajo moke TRST — ULICA FARNETO ŠT. 13 Specialiteta: Biskotini Ob priliki prazn. „Vseh Svetih“ — FAVE — iz mandeljnov po K 2-40 300 kilogram. 000

Ivan Godina stavbni klepar TRST - ulica Scussa št. 3 - TRST Izvršuje vsakovrstna v to stroko spadajoča dela: kakor n. pr. stavba, pameraka in obrtva. Poprave iz bandona, cinka, medena, bakra itd. se izvršujejo točno in solidno. KOPELJI IN SEBALKE PO NAROČILU. Prodaja kuhinjskih in kmetijskih potrebščin i. t. d. vse to po najnižjih cenah.

ZOBOZDRAVNIŠKI AMBULATORIJ Dr. Viktor Bandel Trst, ulica San Giovanni 7, I. nads. od 9. do 1. in od 3. do 6.

Henrik Cerkvenik prodajalnica izdelanega perila, mod za gospode itd. Trst, Passo S. Giovanni 2 (nasproti Novim obokem). VELIKA IZBERA moških srajc, ovratnikov, apastikov, ovratnic, naj spodnjih hlač, nogavic, rokavic, robcov, naravnih, pasov, dežnikov, palic itd. Izdeluje se moško perilo po meri. Blago trpežno. - Cene zmerns.

+ Giulio Reddersen -+ TRST, ulica Giosuè Carducci št. 23 TELEFON št. 313 Kirurško orodje, ortopedični aparati, Moderel, umetne roke in noge, berglje, kilni pas, elastični pas in nogovice, elektroterapijske priprave, aparati za inhalacije. SKLADIŠČE potrebščin za kirurška zdravljenja. Potrebščne iz guma in neoprednoga blaga.

Pohištvo iz bambusa, iz Indijske trstike in iz vrbovija. Prikladna božična in novoletna darila. HENRIK PREUER Trst, Via Nuova št. 22, Trst

Zaloga tu- in inozem. vin, spirita, likerjev in razprodaja za debelo in drobno Jakob Perhan, Trst Via della Acqua 6, nasproti Caffè Centrale Velik izbor francoskega šampanjca, penočih dezerkih italijanskih in avstro-ogriških vin, Bordeaux Burgunder, renskih vin, Mosella in Obianti, Rum, konjak, razna žganeja ter posebni pristoi tropinovec silivovec in brinjavec. Izdelki 1. vrste, došli iz domaćih krajev. Vsaka naročba se takoj izvrši. Razpošilja se po povzetju. — Ceniki na zahtevo iz franko. — Razprodaja od pol litra naprai.

NOVO POGREBNO PODJETJE H. STIBIEL in drug se je preselilo na Corso 49 (Piazza Goldoni) z bogato opremo za vsakovrstni pogreb. in prodajal nico mrtvaških predmetov in vsakovrstnih vencev iz umetnih cvetlice, erle, porcelana. — Velika zaloga voščenih sveč Prodaja na debelo in drobno.

Popust od 30 do 40 % Kovinaste ure K 3 — napr. srebrne " 6 — " zlato " 19 — " Budilke " 2 — " S'enske " 5 — " Regulatorji z nih. " 18 — " Zlati uhani od K 3 — napr. " z dem. " 8 — " Zlati prstani " 4 — " " z dem. " 6 — " Zlate Broche " 6 — " Zlate zapesin. " 20 — " Zlate in srebrne veržice in priveski za moške in ženske Bogomil Pino, urar ul. Vinc. Bellini 13 (nasproti sv. Anžona novega)

Via Campanile št. 23 Za malo časa se bo vršila prodaja moških in otroških oblek, suknj, blaga za moške ženske in otroške obleke, kakor tudi raznih drugih predmetov. — Ker tje bilo vse gori omenjeno blago ukupljeno od neke konkurzne mase, se prodaja vse proti cenam, ki se jim ni bati konkurence, kakor na primer: Moške obleke po Xron 13, obleke za otroke po X 9, moški in ženski čevlji po X 7, šlape za doma po 90 stotink itd.

Ernest Pegan, Trst Ulica Caserma 19 (nasproti kavarne Commercio) Trgovina s svežim in prekajenim svinjskim mesom. Vse vrste salami. Najfin. sir. Mast. Konserve. Praške in graške gnjati. Razne klobase. — Moderno opremljen buffet. Vedno sveže DREHERJEVO PIVO. — KRAŠKI TERAN. — Garantirana PRISTNA VINA iz vipavske vinarske zadroge. — ŠAMPANJEC. — DESERTNA VINA. — LIKERJI ODLIKOVANIH TVRDK. Gostilničarjem se daje primeren popust.